

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΙΝΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΠΠΟΥ ΜΟΥ

ΤΕΣΣΑΡΕΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ

ΠΡΩΤΟΣ ΕΡΩΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Σ Ε Ι Ρ Η Η

ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ

ΤΙΝΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΠΠΟΥ ΜΟΥ

Τὸν μακαρίτην πάππον μου δὲν ἔσχον τὴν τύχην νὰ τὸν γνωρίσω, καθὼ γεννηθεὶς πέντε ἔτη μετὰ τὴν τελευτὴν του· ἀλλ' ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω, ὅτι πολ- λάκις μοι συνέθη νὰ λυπηθῶ διὰ τὴν λίαν ὄψιμον ταύτην εἰς τὸν κόσμον ἔλευσίν μου, ἥτις μὲ ἐστέρησε τῆς γνωριμίας ἀνδρὸς οὐχὶ κοινοῦ, περὶ τοῦ ὁποῦ τοσαῦτα περίεργα ἤκουσα νὰ διηγῶνται οἱ γνωρί- σαντες αὐτόν. Δὲν ἦτο ἐκ τῶν τυχαίων ἐκείνων καὶ εὐτελῶν ἀνθρώπων, οἵτινες, ἀφοῦ ἐπὶ ἔτη μα- κρὰ λάθωσι βιώσαντες, ἀπέρχονται τοῦ κόσμου χωρὶς οὐδεμίαν ἢ ἀφήσωσιν ὀπισθὲν τῶν ἀνάμνησιν. Ἦτο χαρακτήρ σπάνιος καὶ παρεργότατος· εἰάν, ἀντὶ νὰ γεννηθῆ εἰς τὰ βῆθη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, εἶβλεπε τὸ φῶς ἐν τινὶ ἐπαρχίᾳ τῆς Ροῦμελῆς, βεβαίως θὰ ἐμεγαλοῦργεῖ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821, κα- θάτι, οὔτε ἀνδρείας ἐστερεῖτο, οὔτε στρατηγικοῦ πνεύματος, οὔτε τῆς ἐξέως τοῦ πολεμῆν καὶ τοῦ βιοῦν τὴν ἀνά τὰ ὄρη καὶ τοὺς δρυμοὺς κλέφτικην ζωὴν. Εἶχεν ὅλα τὰ προτερήματα καὶ ὅλα τὰ ἐλατ- τώματα τῆς μεγάλης ἐκείνης γενεᾶς, εἰς ἣν ἡ Ἐλ-

λὰς ὀφείλει τὸ εἶναι τῆς. Ἡ φύσις τὸν ἐπροίκισεν, ἀλλ' ὁ τόπος δὲν τὸν συνέδραμε· διὰ τοῦτο, ἀντὶ ν' ἀναδει- χθῆ ὀπλαρχηγὸς καὶ καπετάνιος πεφημισμένος, μετὰ τὴν πάροδον τῶν ζωηροτέρων τῆς ἡλικίας του ἐτῶν ἠπάσθη τὸ ἐμπορικὸν στάδιον, καὶ ἀπέθανεν ὡς ἄσημος ἐμπορικός. Ἐν τούτοις, πλείστα ἀνεκδοτα περὶ τῶν τολμημάτων τῆς ἀνησύχου καὶ ριψοκινδύ- νου αὐτοῦ νεότητος, διασωζόμενα εἰσέτι ἀνά τὰ στό- ματα τῶν συμπολιτῶν του, μόνον ὅτι ἀπὸ τοῦ θα- νάτου του παρήλθον τριάκοντα πέντε ὅλα ἔτη, κα- ταδεικνύουσι, ὅτι δι' ἄλλο στάδιον τὸν εἶχε προο- ρίσῃ ἡ φύσις, καὶ ἀλλαγῆ τὸν ἔρριψαν αἱ περιστά- σεις. Θὰ γράψω τινὰ τῶν ἀνεκδότων τούτων, ἅτινα εἰσι περιεργότατα, καὶ δεικνύουσι τρανῶς ὅλην τὴν ἰσχὺν τοῦ χαρακτῆρος του, καὶ ὅλην τὴν ἰδιοφυίαν τοῦ πνεύματός του.

* * *

Ἐκαλεῖτο Παναγιώτης, καὶ ἦτο υἱὸς πλουσίου ἐμπόρου τῆς Εὐδοκιάδος, πατρίδος αὐτοῦ, κειμένης παρὰ τὰς ἄχθας τοῦ Ἰριδος, οὐχὶ μακρὰν τῆς Ἀμα- σείας, τῆς γενεθλίου πόλεως τοῦ γεωγράφου Στρά- βωνος. Ὁ πατὴρ του Ἀναστάσιος, ἀποθανὼν εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας του, τὸν εἶχεν ἀφήσει ὀρφανὸν πενταετῆ, μὲ ἀρκετὰ μεγάλῃ περιουσίᾳ, ὑπὸ τὴν ἐπιτροπείαν τοῦ θεοῦ του. Ἀλλ' ὁ θεὸς οὗτος, ἔχων τὰ μέσα παρὰ τοῖς ἰσχυροῖσιν, εἶχε σφετερισθῆ τὴν περιουσίαν, καὶ εἶχεν ἀφήσει αὐτὸν ἄνευ λεπτοῦ, μεράκιον ἐτι, εἰς τοὺς δρόμους. Ἐκτοτε ἤρχισαν αἱ περιπέτειαι τοῦ Πάππου μου.

Μάτην προσπαθῆσας διὰ δικαστικῆς ὁδοῦ νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ σφετεριστοῦ τὴν πατρικὴν του κλη- ρονομίαν, εἶχεν ὁμῶς κατ' αὐτοῦ ἐκδίκησιν ἀμεί- λικτον.

Πόλεμος ἐξοντώσεως ἠγέρθη τότε μεταξὺ θεοῦ καὶ ἀνεψιοῦ· ὁ θεὸς προσεπάθει, διὰ τῆς ἐπιρροῆς ἣν ἔσκει παρὰ ταῖς τουρκικαῖς ἀρχαῖς, νὰ ἐνεργήσῃ τὴν σύλληψιν καὶ ἀπαγχόνισιν τοῦ ἀνεψιοῦ· ὁ ἀνε- ψιὸς ἐσθῆριζε τὰ ἐκδικητικὰ σχέδιά του εἰς τὰ ἴδια

αυτοῦ ὄπλα καὶ εἰς τὴν ἰσχὺν τῶν βραχιόνων του. Εἰς ἐκ τῶν δύο ὄφειλε νὰ ὑποκύψῃ καὶ οὗτος ἀναμφιβόλως θὰ ἦτο ὁ πάππος μου, ἐάν, προκισθανθεὶς τὴν τύχην του, δὲν προελάμβανε νὰ δραπετεύσῃ μίαν νύκτα εἰς τὰ ὄρη, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἠναγκάσθη νὰ βιώσῃ ἐπὶ τριετίαν καὶ πλέον ὡς κλέφτης.

* *

Εἶνε ἀρκούντως περίεργος ἡ ἀφορμὴ δι' ἣν ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ. Χαρακτηριστικώτερον τῶν ἐθίμων καὶ ἠθῶν τῆς ἐποχῆς.

Εἰς τῶν προϋχόντων τῆς ὀρθοδόξου κοινότητος εἶχεν ἀποκτήσει τέκνον, ὕπερ ἐπρόκειτο νὰ βαπτισθῇ. Κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐκτελέσεως τοῦ μυστηρίου, παρτυχῶν ὁ πάππος μου εἰς τὴν ἐκκλησίαν, εἶχεν ἴδει τὴν ἀναδεχομένην τὸ τέκνον ἐκ τῆς καλυμθῆθρας — ἦτο δ' αὕτη ἡ σύζυγος τοῦ θεοῦ του — νὰ δίδῃ εἰς τὸν νεωκόρον ἕνα μόνον παρῶν, ἀντὶ τῶν ὠρισμένων δύο, καὶ εἶχεν ἀκούσει συνάμα τὰ πικρὰ τοῦ νεωκόρου παράπονα, ἅτινα ἐξήνεγκε σιγανῇ τῇ φωνῇ κατὰ τῆς φιλαργύρου καὶ ἀσπλάχνου γυναικός, ἧτις ἐν τούτοις, ἦτο σύζυγος ἐνὸς τῶν πρωτίστων προϋχόντων.

Ὁ πάππος μου ἐνόμισεν, ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ παρεέλθῃ, ἐν σιγῇ τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο. Ἀποφασίσας νὰ λάβῃ τὸ μέρος τοῦ νεωκόρου, προέβη εἰς τὸ μέσον, καὶ ἤρξατο ἐπιπλήττων καὶ ἐξυβρίζων δεινῶς τὴν σύζυγον τοῦ θεοῦ του ἐνώπιον πάντων. Τὸ σκάνδαλον ὑπῆρξε μέγα, καὶ εἰς τὴν σκηρὴν ἐτέθη πέρασ, μάλιστα καὶ μετὰ βίας, τῇ παρεμβάσει τῶν ἱερέων.

Ἐννοεῖται ὁμῶς, ὅτι τὸ σκάνδαλον δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ λάβῃ διαστάσεις. Ἡ δεινῶς προσβληθεῖσα γυνὴ, ἀπῆλθεν ἀμέσως εἰς τὸν οἶκον τῆς καὶ παρεπονέθη εἰς τὸν συζυγὸν τῆς οὗτος δὲ, πλήρης ὀργῆς, ἀποφασίσας πλέον ἄνευ ἀναβολῆς νὰ ἐξοντώσῃ τὸν κκκότροπον ἀνεψιόν του, ἐν πρώτοις μετέβη καὶ ἀντεκατέστησε τὸν νεωκόρον, ὅστις ὑπῆρξεν ἀφορμὴ τοῦ σκανδάλου, λαβὼν τὸ κλειδίον τῆς ἐκκλησίας παρ' αὐτοῦ καὶ δοὺς αὐτὸ εἰς ἕτερον, ἰδικόν του ἀνδρῶπον. Ὁ ἀποβληθεὶς νεωκόρος, μετέβη ἀμέσως παρὰ τῷ πάππῳ μου, κλαίων καὶ καταμεμφόμενος αὐτοῦ, ὅτι ἐξ αἰτίας του εἶχε χάσει τὸν ἄρτον του. Ὁ πάππος μου, χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸν, παρέλαβε τὸν ἀνδρῶπον μεθ' ἑαυτοῦ, τὸν συνώδευσε εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἠνάγκασε, διὰ τινῶν ἠχηρῶν ραπισμάτων, τὸν νέον νεωκόρον ν' ἀποδόσῃ τὴν κλειδα εἰς τὸν παλαιόν καὶ νὰ ἀπέλθῃ ἀφοῦ δὲ τοιοῦτοτρόπως ἐγκατέστησεν εἰς τὴν θέσιν του τὸν προστατευόμενόν του, ἀπῆλθεν ἐν ἡσυχίᾳ εἰς τὰ ἴδια.

Ἡ θρασεῖα αὕτη πράξις, ἐννοεῖται, ὅτι παρῶξυνε τὸν θεῖον του καὶ τοὺς λοιποὺς προϋχοντας, εἰς ὕψιστον βαθμὸν. Φοβούμενοι λοιπὸν μὴ δραπετεύσῃ, ἐνήργησαν παραχρῆμα. Μετέβησαν παρὰ τῷ Καδῇ τῆς πόλεως, ἐμέτρησαν εἰς χεῖρας του δέκα χιλιάδας γρόσια, καὶ τὸν παρεκάλεσαν, νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ τοῦ ταρχαίου τούτου, ἀπαγγονίζων αὐτὸν αὐθιμερῶν.

Ὁ Καδῆς, λαβὼν τὰς χιλιάδας, διέταξε παράυτα, ἄνευ πολλῶν διατυπώσεων, νὰ στῆσῃ τὴν ἀγγόνην εἰς τὴν πλατείαν τῆς πόλεως, καὶ συνάμα, νὰ συλλάβῃ τὸν πάππον μου, κατὰδικον ἤδη καὶ πρὶν ἀκόμη νὰ δικασθῇ. Καὶ ἡ μὲν ἀγγόνη ἐστήθη ὁ πάππος μου ὁμῶς οὐδαμῶς εὐρέθη. Ὡς εἶπον, εἶχε μυρισθῇ ἐγκαίρως τὰ τεκταινόμενα, καὶ εἶχε προλάβει νὰ δραπετεύσῃ εἰς τὰ ὄρη.

* *

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς τριετοῦς ἐξ ἀνάγκης ὀρεσιβίου καὶ ληστρικῆς ζωῆς του, ἀπέκτησε μεγάλην φήμην ἐπὶ ἀνδρεία, εὐθυβολίᾳ καὶ στρατηγικῷ πνεύματι. ἐξεδικεῖτο δὲ τοὺς ἐν τῇ πόλει ἐχθροὺς του, καίων τὰς ἐπαύλεις των καὶ καταστρέφων τὰς ἀμπέλους καὶ τὰ σπαρτὰ των. Δὲν ἤξεύρω ἐάν ἡ ἐκδικησίς του προέβη καὶ περαιτέρω, ἀλλὰ τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι συντόμως πάντοτε καταδιωκόμενος, μετὰ παρέλευσιν τριετίας συνελήφθη διὰ προδοσίας καὶ ἤχθη σιδηροδέσιμος εἰς Κωνσταντινούπολιν, παραδοθεὶς εἰς τὰ Πατριαρχεῖα. Ὁ ἀρχιερεὺς τῆς πατρίδος του καὶ οἱ ἐχθροὶ του προϋχοντες εἶχον ἀπευθύνει ἀναφορὰν εἰς τὸν τότε Πατριάρχην Γρηγόριον, ἐγκαλοῦντες αὐτὸν διὰ πολυάριθμα ἐγκλήματα, πραγματικὰ τε καὶ φαντασιώδη. Ὁ Πατριάρχης τὸν ἐπέμψε διὰ ταρχαρίου εἰς τὴν Πύλην, ἧτις τὸν ἔρριψεν εἰς τὰ Κάτεργα τοῦ Τερσανᾶ. Τοῦτο συνέβη κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ ἔτους 1820.

Ἀλλὰ δὲν εἶχε δικασθῇ ἀκόμη ἡ ὑπόθεσις του, ὅτε, κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα, τῷ 1821, ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος ἀπηγγονίσθη ὑπὸ τῶν τούρκων. Τότε καὶ ὁ πάππος μου, ἀφειθείς ἐλεύθερος, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα. Δὲν ἐτόλμα ὁμῶς, ἐνόσω ἐζῆ ὁ θεὸς του καὶ οἱ λοιποὶ ἐχθροὶ του, νὰ ἐγκατασταθῇ ὀριστικῶς ἐν τῇ πόλει. Ἐρευσεν εἰς τὰ ὄρη, ὁσάκις ἤρχιζον αὐτοῦ καταδιώξεις, καὶ ἐπανήρχετο ὁσάκις κατέπικνον. Τοῦτο διήρκεσεν ἐπὶ ἔτη μακρὰ.

Πρέπει ὁμῶς νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἐφέρετο πολὺ τολμηρῶς καὶ πολὺ θρασεῖως, λαμβανομένων ὑπ' ὄψει τῶν δουλικῶν ἐκείνων χρόνων, καὶ τοῦ τρόμου, ὅστις ἐκράτει ψοφοδεῖς καὶ τρέμοντας διὰ τὴν ζωὴν των ὅλους τοὺς χριστιανούς.

Τὸ ἐπόμενον ἀνεκδοτόν, δίδει ἰδέαν τινὰ περὶ τοῦ ἀτρομήτου, καὶ συνάμα πανούργου χαρακτηῖρος του.

* *

Συνήθιζε νὰ ταξειδεύῃ μόνος του, ἐνοπλος, ἱπεύων λαμπρὸν ἀραβικὸν ἵππον, καὶ ἔχων τὸ κεμερί του πλήρες φλωρίων. Περιεφρόνει τοὺς κλέπτας, καὶ ἐνόμιζεν ἐντροπὴν του νὰ ταξειδεύῃ μὲ τὰ κερθάνια, ὅπως οἱ ἄλλοι.

Οὕτω, μίαν ἡμέραν, πρὸς τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, εἶχε καταλύσει ἐν ἐρήμῳ τινὶ ἐξοχῇ, κάτωθεν μιᾶς ἰτέας, ἐν τῷ μέσῳ δάσους. Εἶχεν ἀφήσει τὸν ἵππον του νὰ βόσκη, καὶ αὐτὸς, ἀνάψας πυρᾶν, ἐμαγειρεῖε πιλάφι διὰ νὰ δειπνήσῃ. Τὸ πιλάφι εἶχε γίνοι, καὶ ὑπελείπετο μόνον νὰ γυθῆ ἐπ' αὐτοῦ τὸ ζεὸν βούτυρον, ὅπερ ἀνέλυεν ἤδη ἐντὸς τηγανίου, ἐπὶ τοῦ πυ-

ρός, ὅτε αἴφνης ἐνεφανίσθη κλέπτης πάνοπλος καὶ τὸν προσεκάλεσε νὰ παραδοθῇ.

Ὁ πάππος μου, ὅστις εἶχε καταθέσει τὰ ὄπλα του βήματά τινα μακρὰν, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ κινηθῇ διὰ νὰ τὰ λάβῃ, διότι πρὶν ἢ προφθάσῃ, ὁ ληστὴς θὰ τὸν ἐφίνευεν. Εἶδε λοιπὸν τὴν δύσκολον θέσιν καὶ κατέφυγεν εἰς τελευταίαν τινὰ ἀπόπειραν, ὅπως σωθῇ.

— Παληκάρη, εἶπε πρὸς τὸν κακούργον, τὸ πιλάφι εἶνε ἔτοιμον· ἐάν εἶσαι ἀνδρείος Ὁ σ μ α ν λ ῆ ς, θὰ ἀφήσῃς νὰ συγγευματίσωμεν· νὰ δειπνήσω διὰ τελευταίαν φορὰν, καὶ ἔπειτα μὲ σκοτόνεις.

Ὁ ληστὴς, εὐχαριστηθεὶς, ὡς φαίνεται, διὰ τὸ ἀτρόμητον ἦθος τοῦ θύματός του, συγκατένευσε.

— Ἐστῶ, εἶπεν, ἄς γίνῃ ὅπως λέγῃς.

Καὶ ἐξηπλώθη ἐπὶ τῆς χλόης, ἀνακμένων νὰ ἐτοιμασθῇ τὸ πιλάφι.

Ὁ πάππος μου, ἀφοῦ ἀνέλυθη καλῶς τὸ βούτυρον καὶ ἤρξατο νὰ ζεῖν μετὰ ἰσχυροῦ ψιθύρου, ἤγειρεν αἴφνης τὸ τηγάνιον, καὶ ἀντὶ νὰ χύσῃ τὸ περιεχόμενον ἐντὸς τῆς χύτρας τοῦ πιλαφίου, τὸ ἔρριψεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς καὶ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ληστοῦ.

Οὗτος, ἀνεβόησε γοερῶς ἐκ τοῦ πόνου, καὶ ἔφερε μετ' ἀγωνίας τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν τυφλωθέντων ὀφθαλμῶν του. Τότε ὁ πάππος μου, χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸν, ἔσυρε τὸ ἐγγχειρίδιόν του καὶ τὸ ἐβύθισεν εἰς τὰ στήθη τοῦ κακούργου.

Τοιαῦτα κατορθώματά του ἀναφέρονται καὶ ἄλλα· ἐγὼ ἐξελεξάμην τὸ περιεργότερον. Ἐν τούτοις, ὀφείλω νὰ προσθήσω, ὅτι εἶχεν ὑπ' ὄψει του, ὅτι ἦτο δυνατὸν καὶ νὰ φονευθῇ ἐν τινὶ τῶν παρακεκινδυνευμένων τούτων ταξειδίων του· καὶ διὰ τοῦτο, εἰς τὸν ὁδοιπορικὸν σάκκον αὐτοῦ ἔφερε πάντοτε, ὁμοῦ μὲ ἄλλα τρόφιμα, καὶ χαλβᾶν δηλητηριασμένον· διότι, ἐστοχάζετο λίαν ὀρθῶς, ὅτι ὁ κακούργος ὅστις θὰ τὸν ἐφίνευε, θὰ ἔτρωγεν ἀνυπόπτως τὸν χαλβᾶν μετὰ τὴν διάπραξιν τοῦ φόνου· καὶ οὕτως, ὁ πάππος μου ἦτο βέβαιος, ὅτι καὶ νεκρὸς ἔτι, θὰ ἐξεδικεῖτο τὸν φονέα του!

* *

Ἐτερον ἀνεκδοτόν, πολὺ τοῦ ἀνωτέρω περιεργότερον, εἶναι τὸ ἐξῆς, ἐμφαίνον τὸν τρόπον καθ' ὃν οἱ ἀνθρωποὶ τῆς γενεᾶς ἐκείνης ἐνόουν τὴν εὐσέθειαν.

Ἐπανελθὼν ποτὲ ἐξ ἐμπορικῆς ὁδοιπορίας του μετὰ Ἐρζερούμης, ὁ πάππος μου εἶχε κομίσει μεθ' ἑαυτοῦ ὠραίους ἀργυροὺς χαλινούς διὰ τὸν ἵππον του, τοὺς ὁποίους εἶχε τὴν ἀφροσύνην νὰ ἐπιδεικνύῃ εἰς πάντας. Μίαν τῶν ἡμερῶν, ἐν τῇ ἐξοχῇ, ὁ ἀρχιερεὺς τοῦ τόπου Νεοκαισαρείας Κύριλλος, ἰδὼν τοὺς χαλινούς τούτους, ἀπεθαύμασεν αὐτοὺς μακρόθεν· καὶ γενόμενος, ὡς μὴ ὄφειλε, παραβάτης τῆς δεκάτης ἐντολῆς, ἐπεθύμησε πρᾶγμα ἀνήκον εἰς τὸν πλησίον του. Καὶ τότε μὲν δὲν εἶπε τίποτε. Ἀλλ' ὅτε μετὰ τινὰς ἡμέρας ὁ πάππος μου μετέβη μετέβη παρ' αὐτῷ καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ τελίσῃ ἀρχιερατικὸν μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ πατρός του, ὁ ἅγιος δεσπότης τῷ εἶπεν, ὅτι δὲν κάμνει τὸ μνημόσυνον, ἐάν δὲν τῷ ὑπάσχηθῃ τοὺς ἀργυροὺς χαλινούς τοῦ ἵππου του. Ὁ πάππος μου ἔσχε τὴν ἀτυχῆ ἰδέαν

νὰ ὑποσχεθῇ, χωρὶς νὰ ἔχῃ σκοπὸν νὰ ἐκτελέσῃ τὰ ὑποσχημένα. Ὅθεν, τὴν ἐπομένην Κυριακὴν, ἀφοῦ τὸ μνημόσυνον ἐγένετο μετὰ τῆς δεούσης ἐκκλησιαστικῆς μεγαλοπρεπειᾶς, ἐπλησίασε τὸν δεσπότην, ἐγονυπεύσας εὐλαβῶς πρὸ αὐτοῦ, ἀπεκαλύφθη, ἠσπάσθη τὴν χεῖρά του, καὶ ἔθεσε παρ' αὐτῷ τὰ νεοκομμένα πενήτηντα γρόσια, καὶ οὐδὲν πλέον.

— Τὰ χαλινάρια! εἶπεν ὁ δεσπότης. Αὕτη ἦτο ἡ συμφωνία μας· φέρε μου τὰ χαλινάρια!

Ἄλλ' ὁ πάππος μου δὲν ἦτο ἐκ τῶν ἀνθρώπων, ὅτινες μένουσιν ἀναυδοὶ εἰς τὰς τοιαύτας περιστάσεις.

— Τὰ χαλινάρια, τῷ εἶπε, δὲν σοῦ τὰ δίδω, δεσπότη μου· τί τὰ θέλεις; εἶσαι ἀρχιερεὺς, κύτταξε τὴν ἀρχιερωσύνην σου· τὰ ἀσημένια χαλινάρια εἰς τίποτε δὲν σε χρησιμεύουν.

Καὶ ἀπῆλθεν ἀφίς τὸν ἅγιον ἱεράρχην ἀναυδὸν ἐπὶ τῇ ἀνηκούστῳ ταύτῃ θρασύτητι.

Ἄλλὰ τότε οἱ ἀρχιερεῖς εἶχον ἰσχύν· δὲν ἐχάριζοντο εἰς κανένα, καὶ ἐνόουν νὰ κρατήσῃσι τὴν θέσιν των ἐκ παντός τρόπου, ἐνόουν διὰ παντός μέσου νὰ ἐπιβάλλωνται. Καὶ ὁ Κύριλλος λοιπὸν, ἀφοῦ πρότερον τῷ ἐμήνησεν, ὅτι θέλει τὸν ἀφορίσῃ ἐάν δὲν δόσῃ τοὺς χαλινούς, καὶ εἶδεν, ὅτι ὁ πάππος μου δὲν ἐπατήθη ἐκ τῆς ἀπειλῆς, τὴν ἀκόλουθον κυριακὴν προέβη ἀμέσως εἰς τὸν ἀφορισμὸν, ὃν καὶ ἀνέγνω ἐν πληθούσῃ ἐκκλησίᾳ.

Ἐννοεῖται τὴν θέσιν τοῦ πάππου μου μετὰ τὸ γεγονὸς τοῦτο· διότι, τότε οἱ ἀρχιερατικοὶ ἀφορισμοὶ ἐκάμνον ἐντύπωσιν, οὐδεὶς δὲ ἔστεργε νὰ πλησιάσῃ ἀνθρώπον ἀφορισμένον. Τὸν ἀπέφευγον δίκην λεπροῦ. Ἄλλ' ὁ πάππος μου εἶχε τὴν ἰδέαν του. Ὀλίγας ἡμέρας πρὶν ὁ ἀρχιερεὺς νὰ ἀναχωρήσῃ ἐξ Εὐδοκιάδος διὰ τὴν συνήθη αὐτοῦ περιόδειαν ἀνά τὰς διαφόρους πόλεις τῆς ἐπαρχίας του, ὁ ἀφορισμένος ἀνέβη ἐπὶ τοῦ ἵππου του, ὠπλίσθη καλῶς, καὶ ἀνῆλθεν εἰς τὰ ὄρη· ἐνεδρεύσας δὲ εἰς μέρος κατὰλληλον, ἐκ τοῦ ὁποίου θὰ διήρχετο ὁ ταξειδεύων ἀρχιερεὺς, μάλιστα τὸν εἶδε μακρόθεν προβαίνοντα, ὤρμησεν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ του καὶ σκοπεύων αὐτὸν διὰ τοῦ τουφεκίου του εἰς μέσον στήθος, τῷ ἐκράξε:

— Μὴ προχωρεῖς οὔτε βῆμα, δεσπότη μου, εἰδεμὴ σὲ σκότωσα!

Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ σᾶς περιγράψω τὸν τρόπον τοῦ ἀρχιερέως. Ἐγένετο πελιδνός, καὶ κλονούμενος ἐπὶ τοῦ ἵππου του:

— Τί θέλεις παρ' ἐμοῦ, παιδί μου;

Ἐτόλμησε νὰ ψελλίσῃ μάλιστα ἀναπνέων.

— Νὰ μοῦ λύσῃς τὸν ἀφορισμὸν ἀμέσως! Νὰ μοῦ δόσῃς τὴν εὐχή σου, εἰδεμὴ τὸ ἀνάπτω! Ἀνεκράξε βροντοφώνως ὁ πάππος μου.

Ὁ ἀρχιερεὺς, τρέμων κατῆλθε τοῦ ἵππου του· διέταξε τὸν διάκονο του νὰ ἀνοίξῃ τοὺς σάκκους καὶ νὰ ἐξαγάγῃ τὸ πετραχήλι του καὶ τὸν σταυρὸν του, μεθ', ἠυλόγησε διὰ φωνῆς ἐπτοημένης τὸν γονυπετῆ πρὸ αὐτοῦ καὶ μετὰ πολλῆς κατανύξεως καὶ εὐλαβείας κατασπαζόμενος τὰς χεῖρας τοῦ πάππου μου.

Τοῦ ἀφορισμοῦ οὕτω λυθίντος, ὁ ἀρχιερεὺς ἐνεχείρισε καὶ ἐγγραφὸν τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ εἰς τὸν πάπ-

πον μου, όστις, τότε και μόνον τον άφῆκεν άνενόχλητον όπως άπέλθη.

* *

"Οτι δὲ δὲν ἦτο ύποκριτής, άλλ' έπίστευε πράγματι εις τὴν θρησκείαν, και έπομένως, έφοβείτο τον άφορισμόν του δεσπότου με όλα του τὰ σωστά, άποδεικνύεται εκ του τρόπου καθ' όν έμαθε νά γράφῃ, τρόπου όστις δὲν στερείται πρωτοτυπίας.

"Ο πάππος μου κατ' άρχάς ηξευρε μόνον νά αναγινώσκῃ, και τουτο συλλαβιστί, ούχι δὲ και νά γράφῃ. "Οταν όμως εισήλθεν εις τὸ έμπόριον, εύρέθη εις τὴν ανάγκην νά μάθῃ τὴν γραφήν. Προσεπάθησε νά τὴν μάθῃ παρὰ του ιερέως, άλλ' έστάθη άδύνακτον. Τὰ γράμματα ἦσαν δύσκολα! "Απεφάσισε λοιπόν νά αναθέσῃ εις τὴν Παναγιάν τὴν φροντίδα του νά τῷ διδάξῃ τὴν γραφήν. "Ενήταυσε και προσηχηθή εις όκτώ ἡμέρας, και έταξε νά χάρισῃ εις τὴν εκκλησίαν δύο κηροπήγια όρειχάλκινα, ίσα πρὸς τὸ ανάστημά του, εἰς τὴν 15ην Αύγουστου μετὰ τὴν άπόλυσιν τῆς λειτουργίας, κατάρθωνε νά γράψῃ. "Αμα ως έλαβε τὴν άπόφασιν και έκαμε τὸ τάγμα, επανεπαύθη. "Ερριψε και φυλλάδας και χαρτιά και κονδύλια, και περιέμεινε τὴν 15 Αύγουστου. Τὴν ἡμέραν δ' έκεινήν, μόλις άπέλυσε ἡ εκκλησία, έδραμεν εις τὸν οίκον του, έλαβεν ανά χείρας τὸ κονδύλιον, τὸ ενέβαψε μετὰ συγκινήσεως εις τὸ μελανοδοχείον, και... ἤρχησε νά γράφῃ! Μάλιστα! "Εγραφε γρήγορα γρήγορα και καθαρά, ως εἰς τὸ γραμματικόν!

"Ὡς άνάμνησις του θαύματος τούτου, σώζονται άκόμη εν τῇ εκκλησίᾳ τῆς πατρίδος μου τὰ δύο μεγάλα, ύψηλά δύομησου πήχεις, όρειχάλκινα κηροπήγια, τὰ όποια έσπευσε ν' άφιέρωσῃ εις τὴν μεγαλόχαρην, εκτελῶν εὐσεβῶς τὸ τάξιμον.

* *

Τοιοῦτος ἦτο ὁ πάππος μου, περὶ του όποίου ἤδυναμην νά γράψω και άλλα παρόμοια άνεκδοτα, άτινα ἤκουσα νά διηγώνται κατὰ διαφόρους έποχάς άλλ' όφείλω νά φεισθῶ του χώρου άλλως δὲ, νομίζω, ότι άρκούντως εκτελῶ τὸ πρὸς τὴν μνήμην αὐτοῦ όφειλόμενον καθήκον, ρίπτων τὰ όλίγα ταῦτα χόρτα, μακρόθεν, εκ τῆς άπόθιδος γῆς, επί του έρήμου τάφου του!

* Ἀρσενίδης Ν. Παναγιωτίδης

ΤΕΣΣΑΡΕΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ

"Εν έτει 1882, μετὰ τὴν γέννησιν του πρίγκηπος Γουλιέλμου, γεννηθέντος εν Ποτσδάμ τὴν 6 Μαΐου (δ.ν.) διασεγγόνου του γηραιού αυτοκράτορος τῆς Γερμανίας, εδημοσιεύθη εν Γερμανία περίεργος εικὼν, άναδημοσιευθεΐσα και εις τὸ "Ημερολόγιον τῆς Γόθας του έτους 1883, υπό τὴν έπιγραφήν «Τέσσαρες γενεαὶ Αὐτοκράτορων τῆς Γερμανίας και βασιλέων τῆς Πρωσίας».

Τῆς εικόνος ταύτης ἡ θεά ενεποιεΐ τοις πάσι ζωγράφον έντύπωσιν, διότι παρίστα θεάμα πατριαρχικόν,

σκηνήν συγκινητικὴν εν τῷ άφελεί, μεγαλείῳ τῆς, φαινόμενον σπάνιον μὲν εν τῷ καθόλου βίῳ, σπανιώτατον δὲ και σχεδόν προτοφανές εν τοις ἡγεμονικοῖς οἰκοῖς. "Εν τῷ μέσῳ έφαινετο καθήμενος επί έδρας ὁ γηραιὸς αυτοκράτωρ Γουλιέλμος, φέρων άπείριστον στρατιωτικὴν στολήν, επί τῆς πολιᾶς δὲ κεφαλῆς, ἡτις φέρει άκόμη τὰ ίχνη τῶν φονικῶν σφαιριδίων του Νόβιλιγκ, τὸν γνωστὸν εκείνον πῖλον, του όποίου τὸ άκαλαίσθητον σχῆμα εξήγησαν τόσαι μάχαι και τόσαι νίκαι! ὁ πρεσβύτερος βασιλεύει εις τὰ γόνατά του τὸν νεοτεχθέντα διασεγγόνον του, προσμειδίων αὐτῷ φιλοστόργως, ἡ δὲ ροδαλή μορφή του βρέφους, μόλις διαφαίνεται τεθαμμένη εν μέσῳ ώκακνοῦ πολυτίμων και πανάγων τριχάπτων. "Εκατέρωθεν του μονάρχου, εκ δεξιῶν μὲν ιστάμενος ὄρθιος, στηρίζων τὴν χεῖρα επί τῆς έδρας του πατρός, ὁ πρίγκηψ διάδοχος με τὴν αγαθὴν και νότιμον φυσιογνωμίαν του, με τὴν γενειάδα τὴν καθήκουσαν μέχρι του στήθους, βλέπει και αὐτὸς φιλοστόργως τὸ νήπιον με τὴν δικαίαν υπερηφάνειαν ἣν συναισθάνεται ὁ άποκτήσας έγγονον προτοῦ νά λευκάνῃ τὴν κόμην του ἡ παγερά χιών του γήρατος, άλλ' ενῶ άκόμη διακνύει σθεναρῶς τὸ έργῶδες στάδιον τῆς άνδρικῆς ἡλικίας, εἰς άριστερῶν δὲ ὁ πατήρ του τέκνου, ὁ πρίγκηψ Γουλιέλμος, άρρενωπός, εν τῇ άκμῇ τῆς γαύρου νεότητος, αλαζών επί τῇ ιδέᾳ ότι προσθέτει νέον κλῶνα, πλήρη ζωογόνου χυμοῦ εις τὸ γηραιὸν άλλ' άειθαλές δένδρον τῶν Χοενζόλλερν.

"Αλλά τὸ ιδιάζον εν τῇ εικόνι ταύτῃ, τὸ εξαναγκάζον τὸ πνεῦμα του παρατηρητοῦ εις υπερτέρας σκέψεις, ἦτο ἡ αντίθεσις ἡ ύπάρχουσα μεταξύ του προπάππου και του διασεγγόνου, τὸσον άνομοίων τὴν ὄψιν, τὴν ἡλικίαν, τὴν θέσιν τὸ μέλλον. Κορμοί, ὁ εις γηραιὸς φέρων ὄρατὰ τὰ σημεῖα του χρόνου, και ὁ έτερος νεοθαλές και τρυφερόν κλώνιον, βλαστάνων μόλις υπό τὸ θάλπος τῆς ζωῆς! ὁ εις παρακολουθήσας έπιπόνως έλόκληρον τὴν μακρὰν πορείαν του θνήσκοντος αἰῶνος, και ὁ έτερος μέλλον νά επιτείλῃ εν τῷ σφρίγγει τῆς ἡθικῆς, χαιρετίζων τὸν αἰῶνα τὸν μέλλοντα νά γεννηθῇ! ὁ εις φέρων εν τῇ εὐσεβῇ συνειδήσει τὴν συναισθησιν τῆς εὐθύνης τὸσον πολέμων και τὸσαις αίματοχυσίας άπέναντι τῆς ιστορίας και τῆς ανθρωπότητος, ὁ έτερος περιβαλλόμενος ὄλην τὴν αἴγλην τῆς αθωότητος εν τῇ παλλεῦκῳ αὐτοῦ βρεφικῇ περιβολῇ. "Ο εις επί τῆς κορυφῆς τῆς κλιμακῆς πέραν τῆς όποιας ύπέρχει τὸ χάσμα του θανάτου, ὁ έτερος εις τὴν κατωτάτην αὐτῆς βαθμίδα, άνακμένων όπως βατιλεύσῃ κατὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους ἡ ταὺς πολιτικοὺς θεσμούς, τὸν θάνατον τριῶν προγόνων, του υπεργῆρου προπάππου, του άκμαιοῦ πάππου, του νεαροῦ πατρός!

Παρῆλλον εἶτη εἰς εκτοτε ἡ αυτοκρατορία τῆς Γερμανίας, ἡ ιδρυθεΐσα επί του άσπαίροντος σώματος τῆς καταβληθείσης Γαλλίας, υπό τὸν νικητήριον κρότον τῶν τηλεβόλων, έρευγομένων τὸν θάνατον κατὰ τῶν πολιορκουμένων Παρισίων, προέκοψεν άκόμη εκτοτε εν άκμῇ και δόξῃ. "Η πρωτεύουσα αὐτῆς, τῶς σταθμὸς δευτερευῶν εν τῇ πολιτικῇ, έγένετο τὸ Σινά εἰς οὐ άπεκδέχονται τὸν νόμον πάντα

τῆς ύψηλίου τὰ Κράτη κυματίζει ἡ σημαία αὐτῆς άγέρωχος εις τὰ πελάγη του Ειρηνικοῦ, νέας προστατεύουσα κτκκτῆσεις! γυγάντειος στρατιά εἶνε έτοιμη εις πάσαν περίστασιν νά επιβάλῃ διὰ τῆς λόγῃς τὴν θέλησιν του μονάρχου και του πολυμηχάνου αὐτοῦ ύπουργοῦ εις τοὺς πτήσοντας γείτονας! ἡ πανσθενῆς συμμάχια τῆς επίζητεΐται ταπεινῶς παρὰ τῶν άλλοτε έπηρμένων Αὐτοκρατόρων, και οἱ άμφικτύονες τῆς Εὐρώπης συνέρχονται νῦν παρὰ τὸν Σπρέαν, ὡσάκις επίκειται μεταβολή τις εις τὸ πολιτικὸν καθεστῶς τῆς ἡπείρου. "Η λαμπρῶν δὲ τῶσης δόξης ιδιαιτέρως κατηύγαξε τὴν οικογενειακὴν εικόνα του αυτοκρατορικοῦ οἴκου τῆς Γερμανίας περικλειομένην εν πλασιῳ γαληνίου ευδαιμονίας. Χείρ δολοφόνος δὲν ἡγέρθη τὰ τελευταία ταῦτα εἶτη κατὰ τῆς ζωῆς του άρχηγοῦ τῆς ενδόξου οικογενείας, οἱ δὲ ταπεινωθέντες έσωτερικοὶ έχθροὶ άφῆκον τὴν φροντίδα εις τὸν θάνατον, όστις ὡς φαίνεται λησμονήσας ἡ φειδόμενος εκ σεβασμοῦ του υπερενηνηκοντούτου πρεσβυτου. Ζῶντα δ' έχέγγυα Ισταντο παρ' αὐτῷ οἱ θαλεροὶ βλαστοὶ του οἴκου του, ύπισχνούμενοι οὐ μόνον τὴν δικαίωσιν τῆς δυναστείας αὐτοῦ, άλλὰ και τὴν διατήρησιν και τὴν επαύξησιν τῆς μεταβιβασθησομένης εις αὐτοὺς παρακαταθήκης τῆς πττρικῆς δόξης. Πλὴν, δυστυχῶς, οὐδὲ μαρμαρότευκτα άνάκτορα, οὐδὲ στρατιαι άήττητοι έμποδίζουσι τὸ βάσκανον βλέμμα τῆς "Ατῆς, ὡς επισύρει πάντοτε ἡ λάμψις τῆς επιγείου ευδαιμονίας, και εν μικρὸν κκότηες νεόπλασμα, εξαπατήσαν τὴν οξυκέρδειν και τὴν μέριμναν τῆς επιστήμης, πράττει άτιμωρητῆι ὅ,τι δὲν θά ἠδύνακτο νά κατορθώσωσιν οἱ ποικίλοι πολέμοι τῆς ευδαιμονίας εκείνης, εἴτε συσσωματούμενοι και αἵροντες εις τὸ φανερόν τὰ όπλα, εἴτε προσφεύγοντες εις τὴν ύπουλον ένεργειαν τῆς συνωμοσίας.

Και ἡ ἰλαρὰ εικὼν, ἣν εν άρχῇ περιεγράψαμεν διασπάται και άποκτᾷ πένθιμον ὄψιν, μαρτύριον τῆς μακταΐτητος τῶν έγκοσμίων. "Ο άνδρείος και συνετός πρίγκηψ διάδοχος, ὁ πολυπόθητος Φρίτς του γερμανικοῦ λαοῦ, ὁ εξαλθὼν άβλαβῆς και εκ τῆς Σαδόβας, ενθα ἠρίστευσε καταβλῶν τὰ θεμέλια τῆς δόξης του οἴκου του, και εκ τῶν μυριονέκρων μαχῶν του πρὸς τὴν Γαλλίαν αίμακτροῦ πολέμου, κατᾷκειται με τὸν λάρυγγα κεκομμένον υπό χειρουργικῆς κοπίδος και βλέπων μελαγχολικῶς από τῆς επαύλειῶς του τὰ κυκνὰ τῆς Μεσογείου ὕδατα, άναλογίζεται ὅτι ὁ θάνατος δὲν θά επιτρέψῃ ίσως αὐτῷ όπως τὸ ὄνομά του καταλάβῃ θέσιν εν τῇ κλασιᾷ σειρά τῶν βασιλέων τῆς Πρωσίας και εν τῇ μόλις άρχικῆν τῶν αυτοκρατόρων τῆς Γερμανίας. Και άναλογίζεται τουτο τοσούτω μάλλον θλιβερώς, ὡς ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ φημιζόμενος άμεσος διάδοχος Φριδερίκου του Μεγάλου, ζηλοτύπως έχων πρὸς τὴν δόξαν τῶν ζώντων εισέτι προκατόχων αὐτοῦ, ὄργᾳ νά περιζήσῃ και εις τὸ ἴδιον αὐτοῦ ὄνομα άτομικὸν πολεμικὸν κλέος, και ἡκιστα σκοπεῖ νά εφαρμόσῃ τὰς ειρηνικᾶς του πατρός του ιδέας, σκεπτομένου έμφρόνως, ότι τὸ κράτος δεΐται πολυχρονίου άναπαύσεως πρὸς έπίρρωσιν τῆς ισχύος του, τὰς δὲ φιλοδόξους ταύτας

δρακᾶς του υἱοῦ πρίγκηπος ὑποθάλει τῶν αὐλικῶν ἡ κκεῖθουλοσκολακεία, ἡ εξωθούσα τὸν υἱὸν οὐμόνον εις ὑπολανθάνουσαν κατὰ του πατρός αντίπραξιν, άλλὰ και εξωθούσα αὐτὸν μέχρι τῆς άνοσίῳ επιθυμίας τῆς αντιποίησεως τῶν πατρικῶν δικαιωμάτων. "Ο δὲ πρεσβύτερος άναφρακταντίας αυτοκράτωρ, ὁ συμπληρῶν μετ' ὀλίγας ἡμέρας τὸ εννενηκιστὸν πρῶτον τῆς ἡλικίας του έτος, διατρέθων εν τῷ άνάκτορω του πλησίον τῆς ἡμιπλήγος συζύγου του, ἡς τὴν ὑγείαν συνεκλόνισε τὸ άπροόπτως έπελθὸν οικογενειακὸν άτύχημα, άναπολεῖ κατηφῆς τὰ παρελθόντα, άναλογίζεται τὸν άνατεθέντα αὐτῷ παρὰ τῆς Προνοίας κληρὸν νά συνεργήσῃ εις τὴν άπόδοσιν τῶν αντιπῶνων τῆς "Ιένης και του "Αεουεστάδ, καταλύων δις εν διαστήματι ἡμίσεως αἰῶνος, τὸ πρῶτον ὡς μαχητῆς εν Βατερλώ, τὸ δεύτερον ὡς πρωταγωνιστῆς εν Σεδάν, τὴν νωπολεόντειον δυναστείαν, περιλύπος έρευνᾷ τὰ ζσπερὰ βλῆθη του μέλλοντος και τὰς άδήλους τύχας του κράτους ὡς έδημιούργησεν, άπό τὸν παραθύρου δὲ, ὡπου έμφανίζεται εις τοὺς άγαπῶντας αὐτὸν άστους τῆς πρωτεύουσῆς του, βλέπει μὲν τὸν ἥλιον άνατέλλοντα κατὰ τὰς σπανίας αἰθρίους ἡμέρας του χειμῶνος τῶν βορείων χωρῶν, άλλ' άμφιβάλλει αν θά ἴδῃ αὐτὸν δύοντα, καθότι εν ἡλικίᾳ τὸσον προβεβηκυῖα ἡ θλίψις φονεύει πολλακίς κεραυνοβόλος.

Μόνος δ' εἰς ὄλων τῶν προσώπων τῆς εικόνος, ὁ δυσίγγονος εξαέτης ἡδῃ, μόνος αὐτὸς άπηλαγμένος, χείρων εις τὴν ἡλικίαν του, τῆς άλγεινῆς ανησυχίας τῶν προκατόχων του, μόνος αὐτὸς άμέριμνος εν τῷ μέσῳ του λεληθότως τελουμένου περίξ αὐτοῦ οικογενειακοῦ δράματος, φέρει άγέρωχος μικροσκοπικὴν στολήν τῆς αυτοκρατορικῆς φρουρᾶς και παίζει μετ' άθύρματα, πανομοιότυπα τῶν φονικῶν ὀπλων, μή γινώσκων ότι πρόκειται νά συντομευθῇ κατὰ ένα και πικρῶς κατὰ δύο σταθμούς ἡ εις τὸν θρόνον άνοδός του, και ότι μέλλει νά περιέλθῃ πολὺ ένωρίτερον του πρέποντος εις χείρας του τὸ βαρὺ σκῆπτρον, ὡς έκφεύγει από τὰς τρεμούσας χεῖρας του προπάππου του και δὲν μέλλει ίσως νά περιέλθῃ ποτὲ εις τὰς στιβαρὰς χεῖρας του πάππου του.

X. ANNINOS

ΠΡΩΤΟΣ ΕΡΩΣ

(Διήγημα "Ιδαν Τουργενιῆφ)

(Συνέχεια)

VIII

Τὸ παιγνίδιον του φάντε εἰρηκοῦθες επί πολὺ. "Η Ζιναιδα με εκάθισε πλησίον τῆς. Ποῖα πρόστιμα δὲν ὑπέστη και δὲν επέβαλλεν εις τοὺς παίκτας! Μεταξὺ τῶν άλλων, τῆς επήλθε και ἡ ιδέα νά παραστήσῃ τὸ άγαλμα, ὡς στηλοβάτην δὲ εξέλεξε τὸν Νιρμάτακην, τὸν ὅποιον διάταξε νά στηλωθῇ καταγῆς και νά θέσῃ τὴν κεφαλὴν του εις τὸ στήθος του. "Ο γέλως δὲν έπαυσήτης επί στιγμῇ. Δι' εἰμὲ δὲ ἰδίως, τὸν ζήσαντα πάντοτε μόνον, και αὐστηρῶς άνταρφεόμενον εντὸς δεσποτικοῦ οἴκου, αὐτὸς ὁ θέρυος και ἡ ταοαχη, αὐτῇ ἡ άπείριστος ἡ σχεδόν θελλώδης εὐθυμία, αὐτῇ ἡ άσυνήθης

ανάμιξις μετά άγνωστων μου ανθρώπων, μου είχαν ταραξεί την κεφαλήν. Έφερόμην ως να είχαν μεθύσει, ως να είχαν πίν άφθονον οίνον έφώναζον και έγέλων πλειότερον όλων, και τόσοσ όποτε ή γραία πριγκηπέσσα, καθημένη εις τή παρακείμενον δωμάτιον μετά τινος ύπαλλήλου, εκ των φρουρούτων τάς Σιδηριανάς πύλας, προσκληθέντα διά να δώση τήν συμβουλήν του εις τάς ύποθέσεις τής πριγκηπέσσης, έξήλθε διά να με ίδη. Άλλ' έγώ ήμην μέχρι τοιούτου βαθμού εύτυχής τήν ώραν εκείνην, ώστε, ως λέγουσιν, δεν έδίδα λεπτόν μήτε εις τά βλέμματα τής γραίας, μήτε ένόσων να παύσω τόν θύρβον και τούς γέλωτας. Η Ζιναΐδα εξηκολούθει να δεικνύει πόσ με προτίμησιν και δεν έστεργε να με αποχωρισθή. Είς έν εκ των προστίμων του παιγνιδίου μοι επέβαλε να καθήσω παρά τή πλευρόν της και να κρύψω με έν και τή αυτό μανθλήιον τήν κεφαλήν της και τήν κεφαλήν μου, κατά τούς κανόνας δέ του παιγνιδίου, ώφειλον να είπω τή μυστικόν μου. Άχ! ένθυμούμαι πώς αι κεφαλαί άμφοτέρων, άπέμειναν έν έλαφρώ σκότει, πώς δέ έν τώ σκότει τούτω, πλησίον και άπαλά έλαμπον οι όφθαλμοί της, πώς άνέπνεον τά άνοικτά χείλη της και έφαινότο οι λευκοί της όδόντες, ένψ τά άκρα των βραχιώνων της με έκέντων εις τή πρόσωπον. Έγώ έστώπων, αύτη δέ γελώσα μυστικώς και με πορνίριαν τέλος με ήρώτησεν: Αί λοιπόν, είπέ μου τή μυστικόν σου; Τί να έλεγον; ήρρυθίασα και έγέλασα, μόλις συνεκρατήθην. Έπί τέλος άηδίασάμεν τόν φίντε και ήρχήσαμεν να παίζωμε τή σχινάκι όστις έπρόβηκεν εις τή νέον τούτου παιγνιδίου, εκτόπα τόν Άλον. Θεέ μου, ποίον ένθουσιασμόν ήσθάνθην ότε έχασα και έλαβον έν δυνατόν κτύπημα παρ' αύτης εις τά δάκτυλα και πώς κατόπιν, προσεπάθον να δειξώ τή πονούν μέρος, αύτη δέ δεν μοι επέτρεπε να έγγίζω τήν χείρα μου. Ήσαν γλυκά τά κτυπήματά της, ως οι γέλωτές της, ως τά βλέματά της!

Και τί δεν έκάμαμεν τήν έσπέραν εκείνην. Έπαίξαμεν επί του κλειδοκρυμθέντου, έτραγουδήσαμεν, έχορεύσαμεν και έπαίξαμεν τάς άθι γανικάς κατοικίας, ένδύσαντες τόν Νιθ- μάνακην ως άρκτον, έν και έποτισάμεν κατόπιν ύδωρ μεθ'άλατος. Ακόμη, ένθυμούμαι τούς μορφατμούς του προσώπου του, και τήν φαιδρότητά μας. Ο κόμης Μαλιέφσκης έξ άλλου εξετέλεσε διάφορα ταχυδακτυλογραφικά γυμνάσματα διά των παιγνισχάτων, παρουσιάζας εις τή τέλος εις τή ούτιτ τά χαρτά του όλα, ά τ ο ύ, δι' ό ό Λούσιν έλαβε τήν τιμήν να τόν συχαρή. Ο Μαιδάνωφ μάς άπήγγειλεν άποσπάσματα του παιγμάτος του άό φρονέσε, — ούτινος ή ύπόθεσις ήτο ύψιστου ρομαντισμού — και όπερ έπρόκειτο να δημοσίευσή ως έλεγε με έρυθρόν τόν τίτλον του φρουρού των σιδηριανών πυλών πάλιν εκλέψαμεν από τά γόνατά του τόν πλιν, και τόν εξηναγκάσαμεν διά να τόν λάβη να χορεύση έμπροσθέν μας τή Κ α ζ α τ σ ό ν κ, του γέροντος Βονιφατίου, του έφορέσασμεν μανδύλαν, ή δέ μικρά πριγκηπέσσα έφορέσεν άνδρικών πλιν. Μόνοι ο Μπελοβζόροφ δεν διακείδαζε, εκρύπτετο εις τινά γωνίαν καταθυμωμένος. Ένίοτε τά όματα του έγίνοντο έρυθρά ως αίμα, έκοκκίνιζεν όλος, και έδεικνυεν ότι θα μάς ήρπαζε και θα μάς επέτα ως φρύγανα καθ' όλα τά σημεία του όριζότος ή πριγκηπέσσα όμως βλέπουσα προς αυτόν, τόν ήτείλησε διά του δακτύλου και αυτός πάλιν εκρύπτετο εις τήν γωνίαν του.

Τέλος, αι δυνάμεις μας εξηντήθησαν. Η πριγκηπέσσα δεν ήνοχλείτο από τάς κραυγάς αλλά ήσθάνετο και αύτη κόπωσιν και ήθελε να άναπαυθή. Τήν δωδεκάτην τής νυκτός παρέβησαν δείτηρον, άποτελούμενον από έν κομμάτι πλαιού άπεξηραμένου τήρου, και έξ ένός κρύου ρωσικού πλακούντος, κατακευασμένου με ναπτιστόν λίπος, και όστις έν τή γεύσει ύπενθύμιζε παντός είδους γλυκύσματα άπομείναντα έν τώ ζαχαροπλαστέιω. Οίνος ήτο μία φιάλη μόνον, και φιάλη άρκτά περιεργος, τεθραυσμένη εις τόν λαϊμόν, ό δέ οίνος διακρινετο ότι ήτο πρόστυχος και βεδαμμένος με έρυθρόν χρώμα: έξ αυτού όμως ουδεις έπιεν. Κατάκοπος και εύτυχής εις τή έπακρον, εξήλθον τήν 1 μετά τή μεσοσύκτιον του οικίσκ.υ' κατά τήν αποχωριστισμόν ή Ζιναΐδα μου έθλιψεν ισχυρώς τήν χείρα και πάλιν έμειδίασεν αίγιματωδώς.

Η ύγρά υξ μοι έδρόσισε τή καταφλέγον πρόσωπόν μου. Μακράν εις τά άκρα του ούρανού ήκούοντο βρονταί μελανά

σύννεφα έσσωφρεύοντο έν τώ ούρανώ λεπτός δέ άνεμος έπαιζεν εις τή πυκνόν φύλωμα των δένδρων και μακράν αλλά πολύ μακράν ήκούοντο αι ύπόκωφοι βρονταί του κεραυνού.

Διά του πρό τής θύρας μικρού άνδρήρου εισήλθον εις τή δωμάτιόν μου. Ο ύπηρέτης μου έκοιμάτο επί του πατώματος, και ήναγκάσθη να διασκελίω αυτόν, όπως εισέλθω εις τούτο: εξύπνησε, με είδεν, και με είπεν ότι ή μήτηρ μου πάλιν έθύμωσε μαζί μου και ήθελε να στείλη όπως με ζητήση, αλλά δεν τήν άφήκεν ό πατήρ μου.

Είπον εις τόν ύπηρέτην, ότι θα έκδυθώ μόνος και θα κοιμηθώ ήναφα τή φώς, αλλά μήτε εξεδύθη μήτε κατεκλίθη.

Έκάθησα επί του καθίσματος και επί άρκέτην ώραν έμεινα έν μαγνητική άκίνησι. Εκείνο, όπερ ήσθάνόμην τήν στιγμήν εκείνην ήτο κάτι τι νέον και άπεριγράπτου ήδύτητος αισθημα. Έκάθησα, μόλις άνοιξας τούς όφθαλμούς μη κινούμενος, δέ άνέπνεον σιγά και μόνον δέ από καιρού εις καιρόν διεκοπτον τήν σιγήν, γελών επί τή αναμνήσει των σκηνώων των παιγνίων μας. Ήμουν έρωτευμένος: ίδού τέλος τι είνε αυτός ό έρωσ, έσκεπτόμην. Τή πρόσωπον τής Ζιναΐδος ήσύχως έφαινετο έμπροσθέν μου έν τώ σκότει, έφαινετο και δεν παρήρχετο έμμεν διαρκώς πρό των όμμάτων μου. Τά χείλη της πάντοτε έμειδίων αίγιματωδώς, οι όφθαλμοί της με έδλεπον όλίγον λοξώς, και μετά θελκτικής τρυφερότητος... όπως τήν στιγμήν εκείνην, ότε άπεχωρισθήν εξ αύτης. Τέλος, ήγέρθην επί των άκρων, έπλησίασα τήν κλίνην μου και ως ήμην χωρίς να έκδυθώ, ακούμβησα τήν κεφαλήν επί τού προσκεφαλαίου, ως να έφοβούμην μη με ζωηράς κινήσεις εκδιώξω όλα εκείνα τά αισθήματα, με τά όποια ήμην πεπληρωμένος.

Κατεκλίθην, αλλά δεν έκλεισα τούς όφθαλμούς μου. Παρητήρησα ταχέως, ότι εις τή δωμάτιον μου έπιπτον άσθενή τινά φώτα έστρεψα τά όμμάτά μου, προς τή παράθυρον. Είνε άστραπαί έσκέφθη και πράγματι ήσαν άστραπαί: άλλ' αύται έφαινότο πολύ μακράν, και τόσοσ, ώστε δεν ήδυνάμην να ακούσω τήν βροντήν των. Μόνον έν τώ ούρανώ έφαινότο αι άσθενείς και μακραί άστραπαί, αίτινες έτρεμον επί μικρόν, ως αι πτέρυγαι άπονηήσκοντος πτηνού. Ηγέρθην, έπλησίασα εις τή παράθυρον και διέμεινα εκεί μέχρι τής πρωίας. Αί άστραπαί δεν έπαυσαν μήτε επί μίαν στιγμήν ήτο, ως λέγει ό λαός, ά να μ που μ που λ ισ μ έ ν η υξ. Έθλεπον επί του έρημου πεδίου, επί τού άπεράντου κήπου του Παυαλιόπου και επί των προσόψεων των άπομειμακρυσμένων επάυλων, αίτινες έφαινότο εις έκάστην άσθενή αναλαμπήν των νεφών. Έθλεπον και δεν ήδυνάμην να άποσταθώ έκ τής θέσεως ταύτης, αύται αι άφρονι άστραπαί, αύται αι έπικρατούσαι λάμψεις, μοι έφαινετο ότι άπήντων εις εκείνας τάς άρώνους και μυστικές όρμιάς, αίτινες άνεκυκώοντο έν έμοί. Έφάνη τότε ή πρωία, έρυθρά και σημεία έν τώ όριζότι ύπερήλθον τή δούλουγες. Εις τήν προσέγγυσιν τού ήλιου, οι άρχίρων, και κατεπαυον βαθμηδόν αι άστραπαί, έφαινότο κατά μακρά μόνον διαλείμματα και έν τελει έπαυσαν έντελώς, επί τή έμφανίσει του χρυσού τής ήμέρας φωτός.

Και έν έμοί έπαυσαν αι λάμψεις των παραδόξων ταραχών τής νυκτός. Ήσθάνόμην πλειότεραν κόπωσιν και ήσυχίαν... αλλά ή είκών τής Ζιναΐδος εξηκολούθει φερομένη, και δημιουργουμένη έν τή ψυχή μου. Άλλά ή είκών αύτη έφαινετο ήρεμος, ως πετών κύκνος, από τά λιμανία χάρτα μόλις, άπαλλαγείς όλων των περικυκλούντων αυτόν δυσειδών, αντικειμένων έγώ δέ εξεχύθην, διά τελευταίαν φοράν και άποστύθην εις τήν είκόνα ταύτην με θρησκευτικήν εύλάβειαν.

Ω, άγνά αισθήματα, γλυκείς μουσικοί ήσοι, άγαθότης και καταπραύντική δύναμις κυμαινομένης ψυχής μεταδίδουσα τήν χαράν των πρώτων συμπαθειών του έρωτος! — πού είσθε τώρα, πού είσθε;

IX

Τήν επομένην πρωίαν, ότε μετέβην ίνα πίνω τέτον, ή μήτηρ μου με επέπληξε, όλιγώτερον πάντοτε, ή όσον άνέμενον και με άφήκε να διηγηθώ, πώς έπέρασα τήν παραβούσαν έσπέραν. Έγώ τή άπεκρίθην εις όλίγας λέξεις, παρασιωπών πλειστάς λεπτομερείας και προσπαθών να δώσω εις όλα ταύτα όψιν άθωότητος.

— Φαίνεται, ότι οι άνθρωποι αυτοι δεν είναι comme il faut, παρετήρησεν ή μήτηρ μου, και δεν άρμόζει εις σε να χάνεσαι με αυτούς, αφού μάλιστα προετοιμάζεσαι δι' εξετάσεις και μελετάς.

Ούτω πως έγνώρισα, ότι τή ενδιαφέρον τής μητρός μου περί των μελετών μου περιωρίζετο εις τάς όλίγας ταύτας λέξεις, ως δεν έθεώρησα πρέπον να συζητήσω. Άλλά με: α τή τέτον, ό πατήρ μου με έλαβεν εκ τής χειρός και μετέβημεν εις τόν κήπον, όπου με άφησε να τώ διηγηθώ όλα όσα είδον εις τής πριγκηπέσσης Ζάσεκιν.

Περίερον επιρροήν εξήσκει επ' έμού ό πατήρ μου, και περιεργοί όλος ήταν αι μεταξύ έμού και αυτού σχέσεις. Ούτος σχεδόν δεν άνεμιγνύετο εις τήν εκπαίδευσιν μου, και πολύ σπανίως ώμιλεί με έμού, άλλ' επίσης ουδέποτε με επέπληττεν ή με προσέβαλλεν. Εσέβετο τήν έλευθερίαν μου, ήτο, άν δυνατόι τις να εκφραστή ούτως, φιλόφρων μαζί μου... μόνον δέ με εκράτει εις σεβασμόν άπέναντί του. Ηγάπων τόν πατέρα μου πολύ, και με ήγάπα επίσης, και με μεταχειρίζετο ως νεανίαν: και, θεέ μου, πόσον στενώς θά προσεδόμην εις τόν πατέρα μου, άν δεν ήσθάνόμην ότι άπεμακρύνετο απ' έμού. Δι' ό ότε ούτος επί μίαν στιγμήν μοι έδιδε θάρος, με ένα μόνον λόγον, με έν μόνον βλέμμα, ήσθάνόμην άπεριορίστων έμπιστοσύνην προς αυτόν. Η ψυχή μου ήνοιγετο και εφλύθρου ως με φλιν συνηλικιώτην, ότε δέ με έδλεπον ούτως προβαίνοντα, απέσυρεν απ' έμού με φιλόστοργον πάντοτε και τρυφερόν μειδιάμα, άλλ' άπεμακρύνετο.

Ένίοτε ήτο εύθυμος και τότε ήτο έτοιμος να άπταισθήται μετ' έμού τί παιδιον. Άπαξ — αλλά μόνον άπαξ — με έθώπευσε μετά τοιαύτης τρυφερότητος, ώστε έγώ μόλις εκράτησα τά δάκρυά μου εκ συγκινήσεως. Άλλά και ή εύθυμία αύτου και ή τρυφερότης έσθένυντο άνευ του παραμικρού ίχνους, και ό, τι έγένετο μεταξύ μας, δεν μοι έδιδε τή δικαίωμα να έλπισω ότι θα εξηκολούθει και εις τή μέλλον: όλα ταύτα παρήρχοντο απ' έμού ως άνερον. Συνέβαινε να παρατηρώ τή εύφρες, τή ώραϊον και τή άπαστράπτου πρόσωπόν του, ή δέ καρδιά μου έτρεμε και όλα τά αισθήματά μου συνεκεντρούντο προς αυτόν, ούτος επίσης ένδοι τι έν έμοί συνέβαινε, διό με έθώπευεν ήσύχως επί του όμου και άπήρχετο, καθ' όν τρόπον μόνον αυτός έγνώριζε να άπέρχηται. Αί μικραί παρακοαί των διαταγών του, και αι παρατηρήσεις, ως μοι έκαιμεν, έγίνοντο χωρίς να τάς αναμένο, απ' ού όλοι τάς έλησμονούσιν προηγουμένως. Ένδριατριβών τελευταίως εις τόν χαρακτήρα του πατρός μου, προσθέτω, ότι ούτος δεν ήτο πλασμένος δι' οικονομικήν ζωήν. Μόνος λάμβανε ό, τι δύνασαι, και μη δίδης τήν χείρα σου: προσπάθησε να άνήκεις εις τόν εαυτόν σου. Αύτη είναι ή άληθής αξία τής ζωής». Ημέραν τινα με αξιώσεσι μικρού δημοκράτου, τή ανέφερον και εξήγησα τήν γνώμην του περί έλευθερίας. Ούτος τήν ήμέραν εκείνην, ως τόν έλεγον τότε «καλόν», κατά τάς στιγμάς του ταύτας, ήδυνάτο τι: να όμιλήση περί οίου δη τινος ήθελε.

— Η έλευθερία! προσέθεσεν ούτος, και γνωρίζεις τί δύναται να δώση ή έλευθερία εις τόν άνθρωπον;

— Τί;

— Άνεξαρτησίαν, άτομικήν άνεξαρτησίαν και δύναμιν, ήτις είναι καλύτερα τής έλευθερίας. Γνώριζε να θέλεις, και θα είσαι ταχέως έλεύθερος και άνεξαρτητός.

Ο πατήρ μου πρό παντός άλλου ήθελε να καλοζή, και εξη κάλλιστα. Ίσως προησθάνετο, ότι δεν θα εξη επί πολύ: ό δυστυχής απέβησε τεσσαράκοντα δύο έτών.

Διηγήθην εις τόν πατέρα μου έν όλη τή λεπτομερία τά τής παρελθούσης έσπέρας εις τάς Ζασέκιν. Έφαινετο ως να μη με ήκυσε μετά μενάλως προσοχής: εκάθητο εις έν έδώλιον του κήπου και έχάρασεν επί τής άμμου σημεία τινα διά τής ράβδου του. Ένίοτε με παρεκίνηει με φωτεινόν με άπαστράπτου βλέμμα, και με παρετήρει διά μικρών έρωτήσεων να εξακολουθήσω τήν διήγησιν. Κατ' άρχάς δεν έτόλμων να αναφέρω τήν όνομα τής Ζηναΐδος, άλλ' επί τέλος, δεν άντέσχον και ήρχισα να πλέκω τή εγκώμιον αύτης. Ο πατήρ μου εξηκολούθει να ύπομειδιζ. Μετ' όλίγον όμως κατελήφθη υπό σκεψων και έγέρθη.

Ένθυμήθην, ότι εξερχόμενος τής οικίας είχε διατάξει να έπιστάξω τήν ίππον του. Ήτο άριστος ίππεύς, και έγνώριζε,

πολύ ένωρίτερα του κ. Παρή, να δαμάζη και τούς άγριωτέρους ίππους.

— Θα ίππεύσωμεν μαζί πατέρα; τόν ήρώτησα.

— Όχι, μοι άπεκρίθη, και τή πρόσωπόν του έλαβε τήν συνήθη τρυφεράν και θωπευτικήν εκφρασιν.

Πήγαινε μόνος σου άν θέλεις, είπέ δέ εις τόν ίπποκόμον, ότι έγώ δεν θα εξέλθω.

Ο πατήρ μου μοι έστρεψε τήν ράχι του και ταχέως άπεμακρύνθη απ' έμού. Έγώ δέ τόν ήκολούθησα μετά του βλέμματος εξερχόμενον τής αύλείου θύρας. Είδον ότι ό πίλος του έφαινετο από τής μάνδρας και ότι εισήλθεν εις τής πριγκηπέσσης Ζασέκιν, όπου έμεινε πλέον τής ώρας. Κατόπιν μετέβη εις τήν πόλιν, όπόθεν επέστρεψεν τήν έσπέραν.

Μετά τή γεύμα μετεβην εις τάς Ζασέκιν, εις τήν αίθουσαν εύρον μόνην τήν γραϊαν πριγκηπέσσαν, ήτις εξήγαγε τήν κεφαλήν της από τινος μεγάλης μανθλάς και με ήρώτησεν άν δύναμαι να τής άντιγράψω μίαν κλήσιν.

— Μετ' εύχαριστήσεως, άπεκρίθην και έπλησίασα τή κάθισμά μου.

— Προσέξατε να κάμετε πχχέα τά γράμματα, ύπέλαβεν ή πριγκηπέσσα, δίδουσα με σπιλωτόν χαρτήν. Σήμερον να μου τήν άντιγράψετε, παρακαλώ, κύριε Βαλδεμάρ.

— Βεβαίως σήμερον.

Η θύρα του γειτονικού δωματίου ήνεώχθη όλίγον, και εκ του άνοιγματος έφάνη τή πρόσωπον τής Ζιναΐδος, ώχρον, και σκεπτικόν. Οι βόστρυχοί της έπιπτον εις τούς ώμους της: με παρετήρησε με τή μεγάλην τής όμοια, άτινα με έφάνησαν πνευτώδη και εκλεισε τήν θύραν.

— Ζίνα, αι Ζίνα, έφώνησεν ή γραία. Η Ζιναΐδα δεν άπήντησεν. Άντέγραψα τήν κλήσιν τής γραίας και έμεινα μετ' αύτης όλόκληρον τήν έσπέραν.

(άκολουθε)

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Η φιλολογία ήμων ήρχισε να κινήται όλίγω ζωηρότερον από τινος. Τώρα, πώς κατορθώθη να κινήται, αφού πολλοί ισχυρίζονται ότι δεν ύπάρχει καν, είνε άλλο ζήτημα. Τό πραγμα όμως εξηγείται κάπως, άν αναλογισθή τις, ότι ό λέγων παρ' ήμιν φιλολογία και φιλολογικήν κίνησιν, προδήλως δεν έννοεί ποσώς ό, τι συνήθως σημαίνεται διά των λέξεων τούτων παρ' τοίς άλλοις πεπολιτισμένοις λαοίς, τής άποκτήσεως του όποιου αναμφιβόλως πολύ άπέχομεν, άλλ' απλώς τήν καθ' οίονδήποτε τρόπον προαγωγήν εις φώς ποικίλων δημοσιευμάτων οίου: δήποτε είδους και οιασδήποτε αξίας, οιασδήποτε ύποστάσεως και οιασδήποτε ύφης, αναγινωσκομένων ή μη, ένδιαφερόντων ή μη, λογικών ή άνοήτων. Καί τοιουτοτρόπως μεν κατορθούται να οικονομηθή ό όρος φιλολογική κίνησις, άλλ' ό συναφής αύτη όρος τής φιλολογικής κριτικής είνε πολύ μάλλον δύσκολον να οικονομηθή. Διότι, εύνόητον βεβαίως είνε, ότι υπό τοιούτου είδους φιλολογικήν κίνησιν ή μεν δημιουργία και εξέκασχισ κριτικής θα ήτο έργον καταφανώς όλως ιδιόρρυθμον και ήράκλειον, ό δ' άποτολμών τυχόν να διεξαγάγη αυτό θα ύπεβήλλετο εις βχάσνον όποιος άνάλογον δεν ήδυνήθη να έφεύρη ούτε αυτός ό Τορκουεμάδας. Ο θέλων να κρίνη τά παρ' ήμιν καθ' όν τρόπον άνωτέρω ώρίσασμεν παραγόμενα πνευματικά προϊόντα, εύρίσκειται άναγκάτως πρό σκληροτάτου διλήμματος, τίεντος να καταστήση αυτόν ή δήμιον ή γελοϊον. Αν θε-

λήση και επιχειρήση να εξετάση αυτά συμφώνως προς τους κρατούντας άλλου, όπου υπάρχει φιλολογική αλήθης και πραγματική, κριτικούς κανόνες, θα υποχρεωθῆ ἴσως ἀναποδράστως να τ' ἀπορρίψη ὅλα σχεδόν μακρὰν αὐτοῦ, ὡς φιλολογικὰ ἐξαμβλώματα. Ἄν ὅμως, ἐξ ἄλλου, θελήσῃ να κρίνῃ αὐτὰ συγκριτικῶς πρὸς τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν διανοητικὴν μόρφωσιν τοῦ τόπου ἐν ᾧ ἐγεννήθησαν, σχετικῶς πρὸς τὴν ἀτμοσφαιρὰν ἐν ἣ παρήχθησαν, κινδυνεύει να καταληφθῆ ὑπὸ κωμικωτάτου παιδικοῦ θαυμασμοῦ πρὸς ὅλα, καὶ αὐτὰ τὰ μᾶλλον ἀσχημα, ἀπαρῶν καὶ ἐξιστάμενος πῶς κατορθώθη, καὶ τοιαῦτα ἀκόμη ὄντα, να γεννηθῶσιν ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας. Διὰ τοῦτο, αἱ μέλλουσαι να ἐπακολουθήσωσιν ἐπὶ προσφάτων τινῶν δημοσιευμάτων γινώμει δὲν ἔχουν καθόλου τὴν ἀξίωσιν κριτικῆς, ἥτις, σοβαρὰ καὶ ἀξία τοῦ ὀνόματος, εἶνε σχεδὸν ἀδύνατον να ὑπάρξῃ ἐπὶ τοῦ παρόντος παρ' ἡμῖν. Ὅπως δὲ τὰ πνευματικὰ ἡμῶν ἔργα παράγονται καὶ δημοσιεύονται χωρὶς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἢ κοινωνία να ἐκδηλοῦ ἢ να ἔχῃ καν ἀνάγκην αὐτῶν, ἀπλῶς μόνον πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς περὶ τὸ γράφειν ἀλλοκότου ὀρέξεως τοῦ συγγραφέως, οὕτω καὶ αἱ ἐπ' αὐτῶν κρίσεις δὲν δύνανται να φέρωσιν ἄλλην δικαιολογίαν καὶ ἕτερον χαρακτῆρα, ἢ ἀπλῆς μόνον ἐπιθυμίας πρὸς ἐκδήλωσιν ἀτομικῶν ἐντυπώσεων παραχθειςῶν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως διανοητικοῦ τινος προϊόντος.

***

Ἐπάρχει ὅμως καὶ εἰς κανῶν, ὅστις μόνος θὰ ἠδύνατο καὶ θὰ ἔπρεπε να ἐπιβάλληται ἴσως εἰς τὴν ἐκδήλωσιν τῶν ἀτομικῶν τούτων ἐντυπώσεων, διὰ να δυνηθῶσι να χρησιμεύσωσιν, ἂν ὄχι ἄλλο, τοῦλάχιστον ὡς πυρὴν μελλούσης ἀληθοῦς, κριτικῆς, καὶ οὕτως εἶνε ἢ εἰλικρινεία. Εἶνε δὲ ὄντως εὐτύχημα ὅτι τὸ πρῶτον ὑποπίπτον εἰς τὴν μελέτην ἡμῶν ἔργον σήμερον εἶνε τὸ ἄρτι ἐκδοθὲν διήγημα τοῦ κ. Δ. Κορομηλά, διότι οὐδὲν κωλύει αἱ ἐξ αὐτοῦ ἐντυπώσεις μας να ἐκτεθῶσιν ἐν πάτῃ εἰλικρινείᾳ, τοῦ συγγραφέως ὄντος ἐκ τῶν μάλιστα δυναμένων να ἐκτιμήσωσιν τὴν εἰλικρινείαν αὐτῶν.

Ὁ κ. Δ. Κορομηλᾶς εἶνε εἰς ἄκρον περίεργος φιλολογικὴ φυσιογνωμία, ἐξ ἐκείνων ἃς μόνον ἴσως ἐν τῷ φιλολογικῷ χάρει, ἐν ᾧ διατελοῦμεν καὶ ἐξ οὗ ἀμφίβολον τίς δημιουργία θὰ ἐξέληθ, δύναται τις να συναντήσῃ. Περίεργος καὶ διὰ τὸν ἔρωτα δὲν τρέφει πρὸς τὴν φιλολογίαν, περίεργος καὶ διὰ τὴν ἐργατικότητα ὑφ' ἣς κατέχεται, περίεργος καὶ διὰ τὸν τρόπον ἀκόμη δι' οὗ ἐξωτερικεύει τὸν ἔρωτα τοῦτον καὶ τὴν ἐργατικότητα αὐτήν. Ἀμφιβάλλω ἂν ἄλλος τις μεταξὺ ἡμῶν ἔχει εἰς τόσον βαθμὸν ἀνεπτυγμένην τὴν ὄρεξιν τοῦ γράφειν, τὴν ἔρωςιν τοῦ παράγειν, τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ παρακολουθεῖν τὴν φιλολογικὴν κίνησιν. Ἀρκεῖ να παρατηρήσῃτε τὴν ἐξέλιξιν τοῦ φιλολογικοῦ βίου του διὰ να τὸ ἐνοήσῃτε ἀμέσως. Διευθυντῆς τῶν γνωστῶν μεγάλων τυπογραφικῶν καταστημάτων τῆς οἰκογενείας του, ἐγκαταλείπει αὐτὰ, μὴ νομίζων ὅτι εἶνε στάδιον κατάλληλον διὰ τὰς τάσεις του, καὶ ἰδρύει ὡς διευθυντῆς ἐφημερίδα, γι-

νόμενος πρῶτος ὁ εἰσηγητῆς τῆς καθημερινῆς δημοσιογραφίας ἐν Ἑλλάδι. Διευθύνων ὅμως τὴν Ἐφημερίδα, περισσότερον ἀσχολεῖται εἰς τὸ γράφειν ἐπιφυλλίδας κωμωδιῶν δι' αὐτὴν ἢ εἰς τὸ διευθύνειν τὸ φύλλον. Καὶ ἐπὶ τέλους, μίαν ὠραίαν πρᾶξαν, παρατεῖται ὀλοσχερῶς καὶ αὐτοῦ τοῦ τίτλου τῆς διευθύνσεως αὐτῆς, διὰ ν' ἀφιερῶθῃ ἀποκλειστικῶς, κατ' αὐτὴν ἐπὶ λέξει τὴν τότε δημοσιευθεῖσαν ἐν τῇ Ἐφημερίδῃ δῆλωσιν, εἰς τὴν δραματογραφίαν! Τοιαύτης θερησκευτικῆς σχεδὸν ἀφιερῶσεως καὶ προσηλώσεως εἰς μίαν ἰδέαν ἡμεῖς τοῦλάχιστον δὲν γνωρίζομεν πολλὰ παραδείγματα, καὶ τὸ πρᾶγμα εἶνε βεβαίως ἄξιον σημειώσεως. Σήμερον ἔχω πεποιθῆσιν, ὅτι τίποτε δὲν τὸν ἐνδιαφέρει περισσότερον εἰς τὸν κόσμον, ἀπὸ μίαν σκηναὴν ἐνός μίμου, ἢ ἀπὸ μίαν φράσιν ἐνός φλύακος! Γράφει δὲ ἔκτοτε, ὅπως καὶ πρὶν, ἀκίμη περισσότερον, ἀδικαχότως. Ὁ μόνος ἐν πολυγραφίᾳ ἀντίπαλός του, ὁ κ. Ἀντωνιάδης, πρὸ πολλοῦ ἔρριψε τὰ ὄπλα. Καὶ ὁ κ. Κορομηλᾶς μένει κύριος τοῦ πεδίου, ἀκαταπαύστως διαγωνιζόμενος πρὸς τὸν Λόπε δὲ Βέγα, ἂν ὄχι κατὰ τὴν ποιότητα, τοῦλάχιστον κατὰ τὴν ποσότητα τῶν ἔργων. Ἄνὰ δύο μῆνας, ἂνὰ τρεῖς, ἂνὰ τέσσαρας τὸ πολὺ, εἶνε ἀδύνατον να μὴ γράψῃ κανέν δρᾶμα, καμμίαν κωμωδίαν, κανέν σκῶμμα, καμμίαν λίσχην, καμμίαν διαλογὴν. Καὶ ἀφοῦ τὰ γράψῃ, τὰ ἀναγινώσκει κατὰ πρῶτον εἰς τὸν πρῶτον τυχόντα ὄμιλον φίλων του, τὰ δημοσιεύει ἔπειτα εἰς κανέν περιοδικὸν ἢ εἰς τὴν Ἐφημερίδα, τὰ ἀναδημοσιεύει εἰς φυλλάδιον κατόπιν, προτάσων πάντοτε μίαν ἀφιέρωσιν κατὰ τὸν αὐτὸν τύπον γεγραμμένην, εἰς κανένα φίλον του· μοιρᾶζει μερικὰ ἀντίτυπα εἰς τοὺς λοιποὺς φίλους του, καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐναποθηκεῖ εἰς τὴν βιβλιοθήκην του. Ἀναγινώσκονται—δὲν ἀναγινώσκονται, ἀγοράζονται—δὲν ἀγοράζονται, ὀλίγον τὸν μέλλει. Αὐτὸς μόνη τὴν δημοσιεύσει τῶν θέλει. Καὶ ἐν τούτοις ἢ στιγμῇ τῆς δημοσιεύσεως εἶνε δι' αὐτὸν στιγμὴ ὑπερτάτης συγκινήσεως, ὡς να ἐπρόκειτο τὸ ἐκδιδόμενον ἔργον του ν' ἀναγνώσθῃ ἀπὸ μυριάδας, ὡς να τὸ ἔρριπτε βορᾶν εἰς τὸ στόμα ἀνυπομόνως κκραδοκούντος αὐτὸ πλήθους. Τῆς Κ α κ ἦ ς Ὡ ρ α ς του ἐπωλήθησαν δύο ἀντίτυπα, τοῦ δὲ Θ α ν ᾶ τ ο υ τ οῦ Π ε ρ ι κ λ ἔ ο υ ς μόνον ἐν, ἂν δὲν ἀπατώμαι! Καὶ ἐν τούτοις, ὁ κ. Κορομηλᾶς, καίτοι διηγούμενος ὁ ἴδιος εὐθυμώτατα καὶ ἀρελέστατα ταῦτα, εἶνε πάντοτε ὁσάκις διδῆ χειρόγραφά του πρὸς τύπωσιν τεθορυβημένους, τεταραγμένους, ἐξάλλος! Ἄλλη ἀπόδειξις τοῦ πρὸς τὴν τέχνην του ἀκράτου ἔρωτός του: Ἐκτός τῆς φιλοπονίας ὑφ' ἣς κατέχεται, ἐκτός τῆς ἀγάπης ἣν ἔχει πρὸς τὴν συγγραφὴν, ὅταν περατώσῃ αὐτὰ καταλαμβάνεται καὶ ὑπὸ ἀληθοῦς πάθους πρὸς τὰ ἔργα του· τὰ ἀγαπᾷ ὅλα ἐξίσου, ὡς τέκνα, διὰ μερικὰ δὲ ἔχει καὶ ἰδιαιτέρας ὄλως προτιμήσεις, ὡς να ἦσαν ἐμψυχα ὄντα. Σπανίως δὲ συμφωνεῖ καὶ ν' ἀναγνώρισῃ ὅτι, ἐγράψῃ δὲν εἶνε ὀρθόν. Καὶ ἰδοὺ ἐν ἐκ τῶν χριστεστέρων παραδειγμάτων: Σὰς ἀναγινώσκει τὸ πρῶτον τυχὸν δρᾶμά του, καὶ σὰς ἔρχεται ἡ ἰδέα να τῷ παρατηρήσῃτε, ὅτι τὸ ὄφος, ὅπως σχεδὸν εἰς ὅλα του, εἶνε ἴσως ὑπὲρ τὸ δέον ἀρχαῖζον· ἀλλὰ σὰς

δικαίωπει ἀμέσως καὶ σὰς ἀναπτύσσει ὀλοκληρον θεωρίαν ἐπὶ τοῦ ζητήματος, καὶ σὰς ἀποδεικνύει λόγου χάριν ὅτι ὀνομάζων τὸν Ἡρακλέα ἀγτί ἐνδοξοῦ βαθυχαιὸν ἔχει τὸν λόγον του καὶ θὰ τὸν ὀνομάζῃ πάντοτε βαθυχαιὸν καὶ ὅτι θὰ ἦτον ἱκανὸς να κάμῃ ἀκόμη καὶ δημοσίαν διαλέξιν δι' αὐτὸ! Ἄλλὰ τὸ κορύφωμα ὄλων αὐτῶν εἶνε, ἡ μοναδικὴ εὐκολία ἣν ἔχει εἰς τὴν δημιουργίαν, εἰς τὴν ἐπινοήσιν, εἰς τὴν συρραφὴν σκηνῶν κωμικῶν ἢ δραματικῶν. Ὁ κ. Κορομηλᾶς ἀγεί ἰσοβίως τὴν ἑορτὴν τῆς ἐβραϊκῆς σκηνοπηγίας. Ὑπὸ τὰς σκηναὶς ὅσας ἔχει κάμη μέχρι τούδε, θὰ ἠδύνατο να κατασκηνώσῃ ὀλοκληρον στρατεύμα. Ἀναμφιβόλως δὲ, δὲν εἶνε τοῦ τυχόντος τούτου τὸ προσόν. Καὶ ὅλα τῷ εἶνε ἀφορμὴ πρὸς τοῦτο. Διηγείσθε λ.χ. ἐνώπιόν του ὅτι ἐχάσατε τὸ καπέλλο σας καὶ τὸν τρόπον κατ' ὃν τὸ ἐχάσατε. Βεβαιωθῆτε, ὅτι εἰς τὴν προσεχῇ κωμωδίαν του θὰ εἶνε μία σκηνὴ χαμέντου καπέλλου. Διηγείσθε δὲ εἰς τὸν δρόμον εὐρήκατε ἐν πορτοφύλῳ. Μία σκηνὴ ἀνευρέσεως πορτοφολίου. Τῷ διηγείται ὁ κ. Ἰάκωβος Τομπάζης, ὅτι εἰς ναυτόπαις ἐπέσε ποτὲ εἰς τὴν θάλασσαν ἀλλὰ κυπήσας πρότερον εἰς τὴν πλευρὰν τοῦ πλοίου καὶ λιποθυμήσας ἐσώθη ἐπιπλεύσας τοῦ ὕδατος. Τὸ ὑπ' ὄψιν ἡμῶν διήγημα: «Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Πελάγους»! Πρὸς τὴν εὐκολίαν δὲ αὐτὴν δὲν εἶνε ἀνάλογος ἢ ἡ εὐκολία του περὶ τὴν δημιουργίαν ἢ εὐρεσιν τῶν ὀνομάτων τῶν προσώπων του. Ὅταν δὲν δημιουργῇ τοιαῦτα κωμικώτατα καὶ ἐκπλήττοντα, οἷον Μπογιατζάρας ἢ Βαρδαλαπούμπας, τὰ δανειζεται ἀφ' ὅπου ἡμπορεῖ Ἄναγινώσκει λ.χ. εἰς τὴν ἐφημερίδα ὅτι εἰς τὸ δεῖνα χωρίον ἐφρονεύθη ὁ Παλαμάρας. Ἡ προσεχῆς κωμωδία του θὰ ἔχῃ ἐν πρόσωπον λεγόμενον Παλαμάρας. Ἀκούει τινὰ συνομιλοῦντα μετ' ἄλλου ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ἀποκαλοῦντα αὐτὸν Σαρσέντην. Ὁ Σαρσέντης θὰ γίνῃ μία ἡμέραν πρόσωπον δράματος. Διηγείσθε αἴφνης ἐνώπιόν του—(ἱστορικώτατον, συμβᾶν εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς)—ὅτι ὁ ἀναδοχὸς σας ἐκαλεῖτο Λούβαρης καὶ εἶνε ἰατρός ἐν Τήνῳ. Εἰς τὸν προσεχῇ φλύακα, ὁ ἀναδοχὸς σας θὰ φηγουράρῃ μεταξὺ τῶν μᾶλλον δρώντων προσώπων. Ὅλα αὐτὰ, ὅσον ἀστεία καὶ ἂν φαίνωνται ὑπὸ μίαν ἐποψίν, ἐμφαίνου ὅμως ἀληθῆ δραματικὴν ἰδιοφυίαν ἀφ' ἑτέρου. Ἄν προσθέσῃτε δὲ εἰς αὐτὰ καὶ τὴν, ὡς εἶπομεν, ἀκαταπόνητον ἐργατικότητά του καὶ τὴν ἀνεξάντλητον ἐπιμονὴν του, ἐννοεῖτε εὐκόλως πῶς κατάρθωσι, χωρὶς να ἔχῃ εὐτὴ τὴν ἀρκούσαν δύναμιν φαντασίας, οὔτε τὴν ἱκανὴν ρώμην ἐκφράσεως, οὔτε εὐφυιολογίας πλοῦτον, οὔτε ψυχολόγου καὶ παρατηρητοῦ δῶρα, τὰ τελευταῖα αὐτοῦ δραματικὰ ἔργα να εἶνε σχεδὸν τέλεια. Τὴν Κλυτίαν του λ.χ. ἡμεῖς τοῦλάχιστον θεωροῦμεν πλήρες δρᾶμα, λίαν ἀξιόλογον, ἐπιτυχὲς καὶ τὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν μορφήν. Καὶ ἐν γένει, ἐσχάτως ἐκάμε σπουδαῖον βῆμα προόδου καὶ εὐδοκιμήσεως. Ἦδη ὅμως τῷ ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα να κάμῃ μίαν ἀπιστίαν εἰς τὴν αἰωνίαν ἐρωμένην του, τὴν δραματογραφίαν, χάριν τῆς διηγηματογραφίας. Ἄλλ' ἡ ἀπιστία αὕτη εἶνε φαινομενικὴ μόνον. Τὸ ἐσχάτως ἐκδοθὲν διήγημά του «Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Πελάγους»,

***

Πολὺ ὅμως, ἂν εἶνε δυνατόν, μελοδραματικώτερον καὶ ἀπιθανώτερον καὶ ἥττον φυσικὴν ἔχει τὴν ὑπόθεσιν τὸ τελευταῖον ἐκδοθὲν ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἀνθρωπος τοῦ Κόσμου» ἀθηναϊκὸν μυθιστόρημα τοῦ κ. Ξενοπούλου. Ὁ γράφων εἶνε νέος καὶ πολλὰ βεβαίως δύναται να συγχωρηθῶσιν αὐτῷ. Ἄλλ' ἡ ὑπόθεσις τοῦ μυθιστορηματός του εἶνε ἐξ ἐκείνων, ἅτινα δὲν συγχωροῦνται. Τὸ μυθιστόρημα ἔχει τὴν ἀξίωσιν, ὅτι εἶνε τῆς πραγματικῆς σχολῆς, ὡς ἐμφαίνει καὶ αὐτὸς ὁ τίτλος τοῦ «Ἀθηναῖκῆς μυθιστορίας». Πράγματι ὅμως, εἶνε γέννημα φαντασίας ὑπερρωμαντικῆς, καὶ σχεδὸν ἀχαλινώτου. Ἄλλὰ τὸ μέγα αὐτὸ ἐλάττωμα διορθῶναι κατὰ πολὺ ἢ ὀμολογητέα ἐπιδειξιότης, ἣν ἀναπτύσσει ὁ συγγραφεὺς περὶ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ θέματός του. Ὁ Ἀνθρωπος τοῦ Κόσμου εἶνε μυθιστόρημα πλήρες, ἀναγινωσκόμενον μετ' ἐνδιαφέροντος ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους. Ἄν ἀφαίρεσῃ τις τὰ μέρη, ἐν οἷς καταφαίνεται ἀτεχνία τῆς πρωτοπέρου χειρὸς, περιττοὺς τινὰς πλατειασμούς, φορτικὴν τινὰ declamation καὶ πολυλογίαν, ἢ ἀστόχους τινὰς παρομοιώσεις ἢ παρεκρούσαν ἐπίδειξιν ὑπερβολικῆς παρατηρητικότητος, καὶ δὲν προσέξῃ εἰς τὴν ὄχι τόσον ἐντονον καὶ σαφῆ καὶ φυσικὴν διαγραφὴν τῶν χαρακτῆρων (καὶ ἰδίως τῶν κυριωτέρων, τοῦ Λέοντος καὶ τῆς Βασιλικῆς κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν κάλλιστα ἐψυχολογημένον τοῦ γέροντος Ροδίου), τὸ ἔργον ὑπόσχεται πολλὰ. Ἡ ὄλη διήγησις εἶνε λίαν ἐλκυστικὴ, καὶ ὑπάρχουν σελίδες ἐπὶ τῶν ὑποίων σταματᾷ τις ἐφ' ἱκανὸν καὶ διὰ τὴν γλαφυρότητα τοῦ ὕφους καὶ διὰ τῶν ἐκφράσεων τὸ ἐπιτυχὲς καὶ διὰ τῆς παρατηρήσεως τὴν ἀκρίβειαν. Ἐχομεν ὑπ' ὄψιν ἡμῶν δύο πρόσφατα γαλλικὰ μυθιστορηματικὰ, τὸ L'Har τοῦ Catulle Mendès καὶ τὴν Chonchette τοῦ Marcel Prévost, ὧν ὁμοία εἶνε σχεδὸν ἡ ἀτυχῆς ὑπόθεσις, ἔρως ἀδελφοῦ πρὸς ἀδελφὴν, πολὺ ἀργὰ

δυστυχώς αποκαλυπτόμενος, ως συνδέσμος παρανόμως συγγενείς υπάρξεις. Καί τον σκόπελον των οιδιποδειών τούτων τερατοφυγημάτων δεν υπερέκαμψεν εν συγκρίσει προς εκείνους και με πολλήν άβυσσον ή ήμετερος μυθιστοριογράφος. Εύχόμεθα όμως και ελπίζομεν, αναγνωρίζοντας αυτόν ίκανά προσόντα, άτινα πρέπει να καλλιεργήση, ότι εις τό μέλλον θα καταγινή περισσότερον εις την μείζονα τιμήν φέρουσαν υπέρκαμψιν άλλων δυσκολιών, οίαι εινε ή φυσικότης της εμπνεύσεως, ή άφέλεια της διηγήσεως, ή ακριβής μελέτη της πραγματικότητος και ή σαφής αντίληψις αυτής.

* *

Πολύ φυσικώτερον και άληθέστερον των δύο προηγθέντων, ή μάλλον, άληθές και φυσικόν καθ' όλα, εινε τό ισχύτως δημοσιευθέν εν έπιφυλλίδι της Η αθημερινής διήγημα του κ. Καρκαβίτσα «Ο Αφωρισμένος». Οφείλομεν να όμολογήσωμεν εν πάση ειλικρινεία, ότι σπανίως έτυχεν ήμιν να σταματήσωμεν εμπροσθεν τόσω τελείου νεοελληνικού έργου. Η άπατόμεθα μεγάλως, ή την φοράν αυτήν εύρισκόμεθα πρό άληθούς διηγηματογράφου. Ο Αφωρισμένος εινε άγροτική ήθογραφία, εις ήν ούδέν δύναται να προστεθή και ούδέν να άφαιρεθί. Ο Δημήτρης Νουλάς, πτωχός χωρικός εργάτης, εύρε τυχαίως τριακόσιαις δραχμάς, άς είχε χάση ή ζωέμπος Γεώργιος Νίκας. Ο Δημήτρης εινε τίμιος και έσκέφθη κατ' αρχάς να τάς αποδώση· άλλ' αίφνης παρυσιάζεται προς αυτόν φίλος του βλαχοποιμήν, όστις διηγείται αυτόν, ότι άτιμάζεται άν δεν δυνήθη να συμπληρώση άμέσως τό διά την προίκα της κόρης του, ήν νυμφεύει, άπαιτούμεν χρηματικόν ποσόν, δι' ήν τήν ύπολείπονται τριακόσιαι δραχμαί, ακριβώς τό ποσόν ύπερ εύρεν ή Νουλάς, και ούτος υπείκων εις την όρμήν της άγαθής του καρδιάς, τήν τάς έγχειρίζει. Αλλ' ή Νίκας ένήργησε να έκδοθί έπιτίμιον κατ' άυτόν τό χρημάτα· και τό έπιτίμιον άνεγνώσθη, υπό τών καπνών των έξ ασφάλτου λαμπάδων, άνωθεν ζέοντος λέβητος, εις τό ύπαιθρον, εν μέσω των γονυπετών χωρικών. Έκτοτε δέ ή πτωχός χωρικός εργάτης έπαυσε πλέον να εινε ή Δημήτρης Νουλάς και έγεινεν ή Αφωρισμένος. Διά τούς συγχωρικούς του, διά τούς κυρίους των κτημάτων όστινες δεν τόν δέχονται πλέον εργάτην, διά τά παιδία αυτά, εινε κατηραμένος και έχθρός, όν όφείλουν να αποδιώκουν και να μη πλησιάζουν ως λεπρόν. . . . Και εις την βίασαν αυτήν την έκ των ανθρώπων, προστίθεται ή βίασαν ή έκ της συνειδήσεώς του, άναμνησκόμενου των δημοτικών παραδόσεων περί των εξεμουμένων υπό της γής πτωμάτων των άφωρισμένων και των ψηνομένων εν τη αιωνία κολάσει ψυχών. . . . Και φεύγει εις τά όρη, φεύγει εις τάς κοιλάδας, δυστυχής, έλεεινός, πεινών, τεταλαιπωρημένος, άθλιος, έρμος, και πίπτει ήμισυ δι' άνα τελευτήση παρά πηγήν τινα ύδατος, πλησίον της όποιος τόν εύρίσκει κατ' μοιραίαν σύμπτωσιν διερχόμενος ή Γεώργιος Νίκας και τόν αναγνωρίζει και τόν συμπονεί, βλέπων αυτόν εις τοιαύτην κατάστασιν, και τόν λυει τό έπιτίμιον, και ή Δημήτρης Νουλάς

αποθνήσκει εις τάς άγκάλας του ζωέμπουρού άφου σναφιλιώθη με τόν τάφον». — Αί, τί ιδέαν έχετε; Δι' ήμάς τό άφελές αυτό διήγημα, τό άπλουτό αυτό, έξ ύπαμοιθής περιπαθής και φρικώδης, άγροτικόν ειδύλλιον, εινε τι ύπερ θα έξήλευαν όλοι οι πατεντάτοι ήμών μεγάλοι συγγραφείς. Εινε γραμμένον άπ' αρχής μέχρι τέλους με τόσην χάριν συγχρόνως και με τόσην δύναμιν, με τόσην φυσικότητα και με τόσην παρατηρητικότητα, με τόσην ζώην και με τόσην δροσερότητα, ώστε μένετε έκθαμβοι άν έτυχε να είσθε συνειθισμένοι εις τά προσποιημένα και διαστραμμένα γραψίματα όλων ήμών των άλλων μελανωτών του τυπογραφικού χάρτου. Αρωμα άγρού και πνοή βουνού σ' άς περιβάλλει. Μεταφέρεσθε άπό της άσφυκτικής ήμών πρωτεούσης εις τάς μακρινάς έπαρχίας, εις τ' άγνωστα χωριά, εις τάς άπατήτους ράχεις, όπου τά ήθη δεν διαφθάρησαν άκόμη, όπου ή θρησκευτική πίστις ζή έτι, όπουθεν ή τιμιότης και ή έργασία δεν άπιδιώχθησαν μέχρι τούδε. Μίαν περιγραφήν ιδίως της Άναστάσεως υπό βλαχοποιμένων εν ύπαιθρο, και μίαν άλλην της έπιθέσεως παιδιών χωρικών κατ' άφωρισμένου, εινε άδύνατον να μη τάς αισθανθήτε βαθώς. Και άν θελήσητε να παρατηρήσητε αίφνης εις τόν κ. Καρκαβίτσαν, ότι τό ύφος του λ. χ. εινε πως άτημέλητον και ή γλώσσά του πολύ ένιχαχού χυδαίζουσα, έμποδίζεσθε άμέσως, σκεπτόμενοι ότι αυτό ίσως τό άτημέλητον ένδυμα δίδει την μείζονα χάριν και εινε τό μάλλον άρμόζον εις την καθαρώς ελληνικήν αυτού εμπνευσιν.

* *

Τού εν τη Έστία δημοσιευμένου διηγήματος του κ. Γεωργίου Δροσίνη θα κάμωμεν άπλήν μνείαν σήμερα, έπιφυλασσόμενοι να κρίνωμεν αυτό άμα τελειώση, όπως άξίζει εις την φιλολογικήν θέσιν του συγγραφούς του. Διότι ή θέσις αυτού εινε άδιαμφισβήτητος βεβαίως, τουλάχιστον ως ποιητού. Ο κ. Δροσίνης μετά του κ. Κωστή Παλαμά άπέμειναν οι ποιητικοί Διόσκουροι, ος μόνους παρήγαγεν ή νεώτερα γενιά. Τά έκ των ψυχίων της ποιητικής των τραπέζης αποζώντα παράσιτα ή τά ύπολειόμενα όλίγα λειψανα των προφίμων του Παράσχου, δεν δύνανται βεβαίως να ληφθώσι σοβαρώς ύπ' όψιν. Ο Αλφρέδος ήξίωσε να τιμήση αυτούς ισχύτως δι' έπιθέσεως— και μάλιστα εις τό πεζόν— άπ' αυτής της έδρας του «Παρνασσού» και να τούς όνομάση ποιητάς της ρε κ λ α μ α ς. Αλλ' όμιλών εν ειλικρινεία δεν θα ήδύνατο συγχρόνως να άρνηθί εις αυτούς, ότι περίσθον τά κάλλιστα ύποδιήματα, ή μόν πρώτος του κάλλιτεχνικώς και ρυθμικώς τελείου νεοελληνικού στίχου, ή δέ δεύτερος γνησίας, πλουσίας, ισχυράς, νεοελληνικής εμπνεύσεως. Και τόν μέν δεύτερον έκρίναμεν, μολονότι περιωρισμένως και άτελώς έκ των πρώτων αυτού ποιητικών έργων, ή δ' έκτοτε άνάπτυξις και μόρφωσις του ταλάντου του θ' άπήτει πολύ εύρυτερον νύν μελέτην προς τό ποιητικόν δέ του πρώτου τάλαντον ή στενός χώρος της παρούσης έπιθεωρήσεως δεν έπιτρέπει ή μόνον να

έκφράσωμεν άπλώς, επ' ευκαιρία του δημοσιευμένου διηγήματος του, την ήμετέραν έκτίμησιν. Εινε άληθές ότι ή διηγηματογράφος δεν εινε καθ' όλα έφάμιλλος του ποιητού. Έξαιρέσει σκημών τινων έπιτυχών και περιγραφών άπικριβωμένων ή γλαφυρών, τό διηγηματικόν αυτού bagage δεν εινε πολύ βαρύ. Τά τελευταία αυτού ιδίως διηγήματα έκρίθησαν λίαν άσθενή. Αλλ' ή κ. Δροσίνης έχει τό μέγα προσόν να εινε προσιτός εις πάντας, να εινε δημοτικός. Αν δέ κρίνωμεν έκ του μέχρι τούδε δημοσιευθέντος μέρους του «Βοτανίου της Αγάπης», πρόκειται ήδη να λάβη sa revanche διά τάς τελευταίας αυτού άδυναμίας, και παρά τή γνώμη των connoisseurs, περί ών όμιλεί ή Μυσσέ.

ΜΙΧΑΗΛ ΜΗΤΣΑΚΗΣ

ΣΕΙΡΗΝ

Αι νεφέλαι, διαρχόμεναι, έρριπτον την σκιάν των επί της κορυφής των όρέων. Η χ' όη έπιλθεν έκ της πρωϊνης δροσου, εν μέσω γιγαντιαίων ψευκών.

Επί της γλότης έκειτο, μέλας και πένθιμος, γηραλέος κορμός δένδρου, ού τά κοιλώματα έπληθρον σάροι και πολυπόδια. Ο γίγας, κεκαλυμμένος υπό βρύου, ήπλωσεν επί της γής τό παμμέγεθς αυτού σώμα.

Πρό του κορμού ίστατο, γονυπετής, χαρίεσσα νεάνις, χύνουσα εν μικρήν κυπέλλω, γάλα έκ στίλβοντος άγγείου. Τέσσαρες μικροί ποιμενικοί κύνες, σούδριχες ως άρκτίδια, έξήλθον του κοιλώματος του δένδρου και έροίθησαν επί του προσφερθέντος αυτοίς προγεύματος, ύλακτούντες και κινούντες εύθύμως την ούραν. Η νεάνις έγελασε θρουθωδώς, ήγέρθη, και μετ' ευχαριστήσεως έθεώσησε τούς πειναλέους αυτής φίλους.

Η βοστρυχώδης και πλουσία αυτής κόμη έπιπτεν—γούση βροχή— περί τό λεπτόν και ώσειδες αυτής πρόσωπον. Αύθαδές τι νήμα βρύου, έμπεπλεγμένον εν ούτῃ, έστιλθεν ως άδάμας. . . . Αί βλεφαρίδες αυτής ήσαν दाτεία: και μέλαιναί· γλαυκοί και άνήσυχοι οι όφθαλμοί. . . .

Η κόρη έπεθύμει να θωπεύσῃ τόν ένα των κυνών, και να χώση τούς λευκούς αυτής δακτύλους εις τό μαλακόν του τρίχωμα. Αλλά, παρά πάνταν προσπάθειαν, οι μικροί δαίμονες δεν τῃ έπέτρεπον να τούς συλλάβῃ, και ύλάκτων πηδώντες περί αυτήν. . . .

— Δεν είσθε πολύ εύνώμονες, μικροί μου φίλοι— είπε, μειδιώσα.— Αφ' ού είσθε τόσον παχείς, έπρεπε να ήσθε και όλιγώτερον ζωηροί, κατεργάρηδες!

Τάς τελευταίας τάτας λέξεις άπήγγειλε δι' ήχηρας φωνής, και αι ύλακκι έδιπλασιάσθησαν, ενώ τό μειδίωμα αυτής, όμοιον προς τόν ήχον σταγόνων καταπιπτουσών έντός μεταλλίνου κυπέλλου, άντήχει ήδονικόν, άκαταμάχητον.

Έξήτησεν έπειτα, μακρότερον, όλίγην οκίαν, έστηρίχθη επί γιγαντιαίας φηγού, και ήρξατο εκβάλλουσα, διά φωνής ώσει αύλου, λαρυγγισμούς, τερτίσματα, γριλλισμούς τόσον έντέχνους ώστε τά πτηνά την έπλησίασαν άνταπακρινόμενα εις αυτήν.

— Εν έξ αυτών έστάθη άπέναντι επί τινος κλάδου· όσάκις δέ αυτή έτελείωνε φράσιν τινά ή ήχον, τό πτηνόν έπίπιπε και έκινει την μικράν αυτού κεφαλήν δεξιά και άριστερά ώσει λέγον.— «Δεν φάλλει ως άγγελός;»

Είτα δέ έσιώπα και την ήκουε, παρατηρών αυτήν έτε μέν διά του ένος, ότε δέ διά του έτέρου όφθαλμού.

Τό παργινίδιον τούτο διήρκεσεν επί τινας στιγμάς. Ίσως ή νεάνις έσκόπευε πως να ή θελκτική, ως ενόμισεν άνθρώπος τις όστις, όρθιος υπό πέφυκην τινά, παρετήρει την σκηνήν αυτήν.

Ητο ύψηλός τό άνάστημα, και είχεν εύρείς τούς ώμους. Αί κινήσεις αυτώ ένεφαινον δύναμιν και ήρεμίαν. Πυκνή και μέλαινα κόμη έστερε τό πρόηγον μέτωπόν του, υπό τό όποϊον έσπινθηροδύλον όφθαλμοί πλήρεις πυρός. Η ρις ήτο εύρεία και εύθεία, οι δέ ράβωνες ήνοιογκλείοντο συγνάκις.

Ωρμία και μέλαινα γενειάς περιέβαλλε τό έπιλοιπον αυτού πρόσωπον. Δεν έγέλασε μέν ιδών την χαρίεσαν έκείνην εικόνα, αλλά παρετήρησεν αυτήν τούς βραχίονας έχων έσταυρωμένους, χωρίς κέν να κινήση τά βλέφαρα. Έφαινετο ώσει σιγκαρτών και αυτήν την αναπνοήν, όπως μη διαλύση την γοητείαν.

Αίφνης πνοή άνέμου διήλθεν, ως στεναγμός, άνάμεσον του δάσους. Η νεάνις έστρεψε την κεφαλήν, και τά βλέμματά των συνητήθησαν.

Η κόρη έκασε νεύμα εκπλήξεως, αϊφνίδιον δέ θελκτικόν έρύθημα διεχύθη άνα τό λευκόν και λεπτορούς αυτής πρόσωπον. Έσάνη μάλιστα ώσει θέλουσα να φύγη. Αλλ' εκείνος ίστατο ήδη πρό αυτής, και όσας θωπευτικήν άρμονίαν εις την βαρείαν αυτού φωνήν, τῃ είπεν:

— Ω! σ' παρακαλώ! μη φύγετε! Δεν έκασα είμη ή,τι έκασον και τά δένδρα ήκούμεν. Μά ή νόμψη των δασών δεν έπιτρέπει τούτο εις τούς άπλους θνητούς;

— Δεν πιστεύω να είμαι ή νόμψη των δασών— άπήνητησεν ή κόρη.— Έπεθύμουν όμως να ήμαι, εάν ήτο δυνατόν.

— Διατί τάχα δεν είσθε;

— Διότι είμαι παρθένος της θαλάσσης· έγεννήθη επί των ύδάτων.

— Τότε είσθε σειρήν καθ' όλην την σημασίαν της λέξεως;

— Δεν μοι φαίνεται, διότι ύμεις δεν μιμείσθε τόν Οδυσσεά.

— Είμαι, ίσως, μάλλον άπρόσεκτος ή εκείνος.

— Όχι, αλλά ήρωϊκώτερος. Όταν τις διατάτῃ να τόν δέστωσι, δεν δικαιούται να θεωρηθῃ ως ήρωα.

— Θα ήτο ίσως καλλίτερον παρά να να ρίπτηται τις εις την άγκάλην του κινδύνου και να γαθῃ εν αυτώ!

— Έδώ όμως ούδεις ύπάρχει κίνδυνος· είμεθα επί της στερεάς γής.

— Τίς οίδε; Είς τά δάση χάνεται τις και δεν άνευρίσκει την οδόν του.

— Αλλά νομίζω, ότι ένίοτε αποπλαναται τις σκοπίμως!

Είπεν ή νεάνις, πονηρώς μειδιώσα.— Αλλά τις είσθε λοιπόν ύμεις, ήρωϊκέ Οδυσσεύ; Δεν σ' άσ παρουσίασαν άκόμη προς έμέ. Μήπως θέλετε να σ' έκλάβω διά κανέν δένδρον; Τότε, χαιρέτε!

Και, κλίνας την κεφαλήν, ήθέλησε ν' άπέλθῃ.

— Όχι—είπεν εκείνος μετά σοβαρότητος—δεν είμαι φηγός ούτε πίτις, ούδ' άργοναύτης· ήμην δέ έτοιμος να παρουσιασθώ και να έρωτήσω τό όνομα της μικράς σειρήνος διά τινας ιδίικούς μου λόγους.

— Διά τινας λόγους! Ονομάζομαι Μαρίνα.

— Μαρίνα; τί ώραϊόν όνομα διά παρθένον της θαλάσσης!

— Δι' αυτό ακριβώς όνομάζομαι εύτω.

— Έγώ δέ όνομάζομαι Άρνόλδος, και είμαι φίλος της ώραϊας φύσεως.

— Αυτό θα είπῃ— ή Μαρίνα έγένετο καταπόρφυρος— ότι είσθε ή μέγας καλλιτέχνης μας, τόν όποϊον πάντοτε έπεθύμουν να συναντήσω;

— Δύναμαι να ελπίζω, ότι θα έπισκεφθῃτε τό εργαστήριόν μου.

— Αί σειρήνες δεν πηγαίνουσιν εις τών θνητών τάς κοιτάς.

— Τίς οίδεν; άν τάς παρακαλήση τις. . .

— Αλλ' αι σειρήνες δεν έχουσι καρδίαν, και δεν συγκινούνται.

— Δέχονται όμως λατρείαν και θυμίαμα.

— Ίσως!

Η Μαρίνα έχαιρέτισε χαριέντως, και έφυγεν ως δορκάς.

Την έπιούσαν ή Άρνόλδος ήτο εις τό εργαστήριον αυτού. Έξωθεν ήκούετο άντηγούσα ή σφύρα και ή σμίλη. Τά τεμάχια του μαρμάσου έλαμπον εις τόν ήλιον εν τῷ εύρεϊ περιούλειω. Πανταχού ήτο λεπτοτάτη, λεπτή κόνις.

Ο καλλιτέχνης ήτο ένδον, εν τῷ έρω του, και έθεάτο βρύσιν τινά, ήν είχεν άρχισει. Τό ύδωρ θ' άνέβλυζεν έκ τινος

βράχου, πρό του οποίου νόμφη τις γονυκλίνης συνέλεγε τὸ ρεῖθρον ἐντὸς πλατέος φύλλου.

Ἦτο θαυμασίον πλάσμα ἡ νόμφη ἐκείνη, πλήρης ἐλαστικότητος εἰς τὰς κινήσεις της, καὶ σχεδὸν κεκαλυμμένη διὰ τῆς πλουσίας αὐτῆς κόμης.

Ἡ στάσις της ἐνέφαινε συγκινητικὴν μέριμναν ὡσεὶ νὰ ἐλυπεῖτο διὰ τὸ ὕδωρ ὅπερ τῇ διέφρευεν.

Αἰφνης ὁ γλύπτης ἐκτύπησεν ἀσπλάγγως τὸν γύψον διὰ τῆς σφύρας, ἔβραυσε τὸ ἄγαλμα, διεσκόρπισε τὰ τεμάχια, καὶ ἤρξατο νέον τι.

Δὲν εἶχε παρατηρήσει, ὅτι νεῦνις τις εἶχεν εἰσέλθει, τὸσον παραδόξως διακίχουσα πρὸς τὴν θραυσθείσαν νόμφην, ὡστε ἠδύνατό τις νὰ νομίσῃ ὅτι τῷ εἶχε χρησιμεύσει ὡς πρότυπον.

Τὸ ὕψηλόν αὐτῆς ἀνάστημα ἦτο χάριεν ἅμα καὶ κομψόν.

Ἡ κόμη της ἀποκλίνουσα πρὸς τὸ κατανόχρονον, κατήρχετο εἰς δύο πλεξίδας σχεδὸν μέχρι τῶν ποδιῶν αὐτῆς· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ της, οἱ λάμποντες ὡς οἱ τῆς δορκάδος, προσηλθόντο μετ' ἐκπληξίας καὶ ἀνησυχίας ἐπὶ τοῦ ἔργου τοῦ καλλιτέχνου.

Ἐπὶ τινι μάλιστα στιγμῇ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐκείνοι ἐπληρώθησαν δακρύων.

Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὰ χεῖλη της ἠνοίγοντο, ὅπως καλέτωσι τὸν γλύπτην, ἀλλ' ἐσιώπων. Τέλος ὁ Ἀρνόλδος ἐστράφη καὶ τὴν εἶδεν.

— Λεῖα! εἶπεν, ὡς ἀρπυζίζομενος, Λεῖα! σὺ εἶδῶ, καὶ μὴν;

— Ἡ μητέρα μου ἐπῆγε ν' ἀγοράσῃ καὶ τι διὰ τὸ σπίτι, Ἀρνόλδε, καὶ ἐσκέθην ὅτι θὰ εἴμεθα εὐτυχεῖς νὰ περάσωμεν μίαν ὥραν μαζὺ.

— Εἶναι λοιπὸν μία ὥρα ποῦ εἶσαι εἰδῶ;

— Τὰ χεῖλη της Λεῖας ὑπεμεϊδίασαν, τρέμοντα ὀλίγον.

— Σχεδὸν! εἶπεν.

— Ὁ Ἀρνόλδος εὐρέθη εἰς ἀμηχανίαν.

— Ἐκπληττεται διότι κατέστρεψα τὸ ἔργον μου. Ἀλλ' ἔγω μίαν ὥρα ἔλαβον ἰδέαν, νέαν καὶ λαμπράν. Ἐκείνη, τὸ ὅποιον μὲ λυπεῖ, εἶναι ὅτι ἡ θαλακτικὴ μνηστὴ μου ἔχασε τὸσον καιρὸν.

— Ὡ! εἶπεν ἡ Λεῖα, δὲν ἔχασα τὸν καιρὸν μου... ἡμῶν πλησίον σου!...

— Ὁ Ἀρνόλδος τὴν ἔλαβε μετ' ἀγάπης εἰς τὰς ἀγκάλας του, καὶ τὴν ἐφιλήσε.

— Εἶσαι ἄγγελος, τῇ εἶπε, καὶ δὲν σοῦ ἀξίζω.

Ἡ Λεῖα εἶδε νέρος τι καλύψαν πρὸς στιγμὴν τὸ μέτωπον τοῦ Ἀρνόλδου.

— Τι θὰ βάλῃς λοιπὸν εἰς τὴν θέσιν μου; τὸν ἠρώτησε.

— Μίαν σειρήνα, ἡ ὁποία τραγουδεῖ! Ναι! θὰ τραγουδῇ εἰς τὸσον ὡστε νὰ νομίσῃ τις ὅτι ἀκούει τὴν φωνὴν της διὰ μέσου τοῦ μορμουρισμοῦ τοῦ ὕδατος.

— Εἶπες λοιπὸν καμμίαν τοιαύτην;

— Ναι, εἶπεν ὁ Ἀρνόλδος περισκεπτός, χωρὶς νὰ παρατηρήσῃ τὸ ἀνήσυχον τῆς νεανίδος βλέμμα.

Εἶδα μίαν σειρήνα καὶ τὴν ἐνόησα μὲν ἐκ μνήμης.

— Καὶ ποῖα ἦτο;

— Δὲν εἰδέουσα.

— Ἀ! ἡμῶν ἐτοιμὴ ν' ἀρχίσω νὰ ζηλεύω τὴν σειρήνα σου... Τι θὰ ἠδύνατο μία πτωχὴ νόμφη κατὰ μίαν τοιαύτην θανάμωσ;

Κατ' ἐκείνη τὸ μεταξὺ εἶχεν εἰσέλθει ἡ μήτηρ τῆς Λεῖας, καὶ παρετήρει μετὰ ταραχῆς καὶ ἐκπληξίας τὸ καταστραφέν ἔργον.

— Ἐπρεπε πούλάχιστον νὰ τὴν βάλῃς κατὰ μέρος. Ἀρνόλδε, τῷ εἶπεν. Ὡς μοῦ ἔκαμνε μεγάλη, εὐχαρίστησιν νὰ βλέπω ἐν ὄψι ζῶ τὴν κόρην μου μεταβεβλημένην εἰς νόμφην.

— Εἶναι ἀληθές, ἀπήντησεν ὁ Ἀρνόλδος, ἀλλὰ δὲν εἶχον ἀρκετὸν πηλὸν πρόχειρον, καὶ ἡμεῖς εἰ καλλιτέχναι εἴμεθα μισητοὶ ἄνθρωποι: Ἐπιτάξομεν τὰ πάντα διὰ μίαν ἰδέαν.

— Τὰ πάντα; ἠρώτησεν ἡ Λεῖα.

Ἡ φωνὴ της ἐξέφραζεν ἀγωνίαν... ἀλλ' ὁ Ἀρνόλδος δὲν παρετήρησε, δὲν ἐνόησε.

— Τὰ πάντα! ἐπανέλαβεν, ἐξετάζων τὸ ἔργον του.

— Ἀλλ' ὄχι καὶ τὴν εὐτυχίαν τῆς ζωῆς μας;

— Καὶ αὐτὴν ἔως! ἐφθύριζεν ἐκείνη.

Καὶ τὸν ἤκουσεν ἡ Λεῖα, καίτοι εὐρίσκετο ἤδη εἰς τὴν θύραν.

Αὐτὸς δὲ δὲν ἀνήγειρε τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ εἰργάσθη μετὰ πυρετώδους δραστηριότητος.

Μετὰ τινος ἡμέρας, ἡ Μαρίνα ἐλάμβανε θέσιν ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ, ἐκεῖ ὅπου εἶχε πρὶν τεθῆ ἡ Λεῖα. Ἐνόσασα ἐπὶ τέλους, προσῆλθεν εἰς τὸ ἐργαστήριον μετὰ πολλὰς ἀρνήσεις καὶ προκλητικωτάτους ἀκκισμοὺς.

Ὁ καλλιτέχνης τὴν παρεκάλεσε νὰ ᾄδῃ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς στάσεώς της, ὅπως ἀναπαράστῃ πιστῶς τὴν κίνησιν τῶν χειρῶν της καὶ τοῦ λαιμοῦ.

Ἦτο δὲ τοῦτο δυσχερεστάτη ἐπιχειρήσις. Ὅσακις ἡ κόρη ἐμελεπεν, τοσοῦτον ἐγοητεύετο ὁ καλλιτέχνης ὑπὸ τῆς θαυμασίας ἐκείνης φωνῆς καὶ ὕψ' ὀλοκλήρου τοῦ θελκτικῆς ἐκείνου πλάσματος, ὡστε ἐληθμόναι τὴν ἐργασίαν. Εἶτα ἡ κόποισις ἠνάγκαζε τὴν σειρήνα νὰ παύῃ, καὶ τότε περιέμενεν ἐκείνη νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ ἄσμα της. Αἱ ἐπισκέψεις διὰ τοῦτο διήρχον ἐπὶ μακρὸν καὶ ἐπανελαμβάνοντο συχνάκις. Ἡ θύρα τοῦ ἐργαστηρίου ἔμενε κλεισμένη. Οὐδεὶς, οὐδ' αὐτὴ ἡ Λεῖα, ἔπρεπε νὰ ἴδῃ τὴν σειρήνα του, πρὶν ἢ τελειώσῃ. Ἡ οἰκία τοῦ Ἀρνόλδου ἠρειθετο ἐπὶ τοῦ λωρίσκου καὶ ἔδλεπεν ὀλοκλήρως τὴν πόλιν. Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Λεῖας περιετῆρον συχνὰ καὶ θλιβερώς τὸ μεγαλοπρεπὲς πανόραμα, ὅτε ἤρχετο, ἀνήσυχος καὶ ἀνυπόμονος, νὰ ἴδῃ εἰς τὴν θύραν τοῦ ἐργαστηρίου.

— Δὲν θέλω νὰ σ' ἐνοχλήσω — ἔλεγε κατόπιν, καὶ ἀπήρχετο.

Ἡμέραν τινὰ ἡ Μαρίνα εἶπε πρὸς τὸν καλλιτέχνην.

— Ἐγνώρισα πολὺ καλὰ τὸν μνηστὴν σας. Εἴμεθα φίλοι ἀπὸ παιδιὰ... Δὲν σὰς εἶπε ποτὲ;

— Ὅχι, ποτὲ, — ἀπήντησεν ὁ Ἀρνόλδος.

Ἡ Μαρίνα ἐμεϊδίασεν εἰρωνικῶς.

— Πῶς τὴν ἀναγνωρίζω! Πάντοτε τουφεκὰ καὶ ἐπιλήσιμων! Ἀπεμάκρυνε τοὺς ὀφθαλμούς της, ἀπεμάκρυνε καὶ τὴν καρδίαν της!... Ἡ καρδιά της καὶ ἡ καρδία της εἶνε ὡς ἰσθμὸς, ὡς ὁ πῖθος τῶν Δαναΐδων! Ἀλλῶς τε, ἂν ἦτο διαφορετικὴ, δὲν θὰ ἦτο καὶ μνηστὴ σας.

— Τι θέλετε νὰ εἰπῆτε;

Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Ἀρνόλδου ἤστραψαν.

— Θέλω νὰ εἰπῶ ὅτι ἦδη ἠγάπησε, πολὺ ἠγάπησεν ἕνα ἄλλον... καὶ αὐτὸς ὁ δυστυχὴς εἶναι σήμερον ἀπληξιμένονο: Μὲ ἔλα ταῦτα ἔχει ἀκόμη ὀλίγη συμπάθειαν δι' αὐτὸν καὶ τὸν βλέπει ἀκόμη συχνὰ εἰς τὸν κῆπον, διὰ νὰ τὴν παραγορῇ διὰ τὴν ἀπιστίαν της. Τὴν συνοδεύει μάλιστα ὁ δυστυχὴς, ὅσακις ἔρχεται εἰς τὸν κῆπον, καὶ ὅταν ἐπιστρέψῃ... τὸν βλέπω καθ' ἡμέραν νὰ τὴν περιμένῃ πρὸ τῆς οἰκίας της. Αὐτὴ δὲ θέλει νὰ τὸν συνηθίσῃ σιγὰ σιγὰ εἰς τὴν ἰδέαν ὅτι εἶνε μνηστὴ ἄλλου.

Ἡ Μαρίνα ὠμίλησε μειδωσὰ καὶ μετ' ἐκφράσεως ἐλαφροῦς τινος εἰρωνείας ἐν τῷ β' ἔμμετι. Ἀλλ' ὁ Ἀρνόλδος ἠσθάνθη βομβῶντι τὰ ὦτα του καὶ κατεληρῆν ὑπὸ σκοτοδίνης.

Ἐπρεψε τὴν ἐμπροσθίλλαν καὶ ἔλαβε τὸν πῖλον.

— Συγγνώμην — εἶπε — ἀλλὰ σήμερον εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐργασθῶ. Μετὰ δύο ἡμέρας, ἂν εὐχρηστῆσθε.

Καὶ ὤρμησεν ἔξω. Ἡ Μαρίνα ἔκυψε τείνουσα τὸν πρᾶχλον, ὡς εἶδον, ὅπως ἴδῃ ποῦ ἐπῆγαινε.

Τὰ χεῖλη της συνετάθησαν σκωπτικῶς, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ της ἐσπινθηροβόλησαν.

Ἀλλ' ὁ Ἀρνόλδος ἐπέστρεψε ταχέως.

— Ἦθελα ὁμῶς νὰ μάθω μετὰ τίνος μοιράζομαι τὸν ἔρωτα τῆς Λεῖας.

Ἡ Μαρίνα εὐίστασε.

— Μοὶ ὀρκίσεσθε — ἀπήντησε τέλος — ὅτι δὲν θὰ τὸν κακοποιήσατε καθ' ἑαυτὸν; Μοὶ ὀρκίσεσθε ὅτι δὲν θὰ τὸν θεωρήσατε ἢ ὡς ἀπλοῦν τι παίγιον; Μοὶ ὀρκίσεσθε, ὅτι θὰ τὸν ἀποφύγητε; Ἀλλῶς οὐδέποτε πλέον θὰ ἐπανέλθω, καὶ θὰ εἶνε ἡ τελευταία φορὰ καθ' ἣν μὲ βλέπετε.

— Ὀρκίζομαι — ἐφθύριζεν ὁ Ἀρνόλδος.

— Εἶναι ἕνας πτωχὸς νέος: ὀνομάζεται Οὐδέρτος: γράφει σοφάτατα βιβλία, μὲ τὰ ὅποια ἀποθνήσκει τῆς κείνης... Δὲν ἠθελε δυνηθῆ ποτὲ νὰ διατηρήσῃ γυναίκα... δὲν ἔχει περιουσίαν ἢ δυστυχίαν!...

— Ὁ Ἀρνόλδος ἀπῆλθεν ὡς θύελλα. Εὐρε τὴν Λεῖαν μὴν;

κατ' εἶκον, καὶ τὴν ἤρπασεν ἐκ τῶν λεπτοφυῶν χειρῶν της.

— Λεῖα! — ἀνέκραξεν ἔξαλλος — Γνωρίζω τὰ πάντα! Γνωρίζω ὅτι ὑποκρίνεσαι, καὶ ἦλθον νὰ σὲ ἀποχαιρετίσω διὰ παντός.

— Ἐγὼ, ὑποκρίνομαι! καὶ ἀπὸ ποῦ;

— Ὡ! πρὸ πολλοῦ! Μοὶ κάμης τὴν ἄθωαν. Αἱ ἀπατηλαὶ γυναῖκες ἔχουσι πάντοτε τὸ ἀδυστέρον ὕψος. Ἀλλ' ἐκείνη τὸ ὅποιον κρύπτουσιν ἀνακαλύπτεται ἐπὶ τέλους, καὶ εὐτυχέστατος ὅστις δυνηθῇ νὰ τὸ ἴδῃ ἐγκαίρως! Χαῖρε! Ἀησιόνησέ με ταχέως, σὺ ἢ ὅποια τὸσον εὐκόλως λησμονεῖς!

Ἡ Λεῖα ἦτον ὡς ἀπολιθωμένη.

— Ἐάν ζητῆς ἀφορμὴν νὰ μὲ ἐγκαταλείψῃς νὰ ἐλευθερωθῆς ἀπ' ἐμῆ, μὴ βασανίζης τὸσον τὸν νοῦν σου... Λάβε ὀπίσω τὸν λόγον σου, ὅστις σὲ βαρύνει... ἔσο ἐλεύθερος... Ἀλλὰ μὴ μὲ ὑβρίζης!...

— Εἶναι ἀληθές... ὅπηρτα σκληρός, σ' ἐλύπησα... Πρέπει νὰ ἦναι τις εὐγενὴς καὶ ὅταν ἀκόμη λυσσῇ ἐκ θυμοῦ... Καὶ ὑπεκλίθη.

— Χαῖρε διὰ παντός! — εἶπε, καὶ ὤρμησεν ἔξω τοῦ δωματίου.

Ἡ Λεῖα ἐπίεσε τὸ στήθος δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν, καὶ προσεπάθησε ν' ἀναπνεύσῃ.

— Τὸ ἐπερίμενα — ἐφθύρισε.

Αἰφνης ἠσθάνθη ὡσεὶ θερμὸν τι ἀνερχόμενον, ἀπὸ τοῦ στήθους της, εἶτα δὲ τὸ αἷμα ἀνέβλυσεν ἀπὸ τοῦ στόματός της ὡς κρουῖός.

Ὅτε ἡ μήτηρ της ἐπανῆλθεν, εὐρε τὴν Λεῖαν λιποθύμωσαν καὶ παρῆλθε χρόνος τις πρὶν ἢ πτωχὴ γυνὴ καταρωθῆσθαι νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τοῦ δυστυχήματος. Ἡ Λεῖα ἔκειτο ἐπὶ τῆς κλίνης, πυρετούσα καὶ βασανισμένη ὑπὸ τῆς βηχῆς· ὅσακις δὲ ἐδοκίμαζε νὰ διηγηθῇ τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν μητέρα της, καταλαμβάνετο ὑπὸ ρίγους, καὶ οἱ ἰδῶντες της συνεκρούοντο ὡσεὶ σπασμωδίας.

Ὅτω παρῆλθεν ἑβδομάδες τινεῖς. Ἡ μήτηρ ἠθάλησε νὰ ὑπάγῃ πρὸς τὸν Ἀρνόλδον ὅπως τὸν ὀδηγήσῃ πρὸς τὴν θυγατρὶ τῆς... Ἀλλ' ἡ Λεῖα δὲν τῇ ἐπέτρεπε.

— Ὅχι, μητέρα, ἤθελε τὴν ἐλευθερίαν σου, καὶ ἐγὼ εἶμαι πολὺ ὑπερήφανος ὡστε νὰ θελήσω νὰ τὸν δεμπεύσω πλησίον μου.

Ἡ Μαρίνα ἐξήτει ἐπιμόνως νὰ ἴδῃ τὴν Λεῖαν, ἀλλ' εὐρίσκε πάντοτε κλεισμένην τὴν θύραν. Ἀπαξ ἀπουσιάζουσης ἐπ' ὀλίγον τῆς μητρός τῆς Λεῖας, εἰσῆλθε πρὸς τὴν πασχούσῃ.

— Ἀ! θεέ μου! καὶ μὴν! τῇ εἶπε δακρύουσα. Πῶς ἤλαξες! Δὲν σὲ ἀναγνωρίζω σχεδὸν... Κατήντησες ποταὶ καὶ κόκκαλο, καὶ τὰ μάτια σου λάμπουν ποῦ εἶναι νὰ φοβεῖται κανεὶς. Ἀ! θεέ μου, πόσον σὲ λυποῦμαι!

Οἱ ρώθωνες καὶ τὰ χεῖλη τῆς Λεῖας ἰδονήθησαν ἐκ τῆς βιαίας καὶ τεταραγμένης ἀναπνοῆς της.

— Χαῖρε λοιπὸν, τῇ εἶπε. Μ' ἐφόνευσες, καὶ ὅλη ἡ εὐτυχία θὰ εἶνε ἰδική σου!

— Ἐγὼ νὰ χαρῶ ὅτι σ' ἐφόνευσά! Ἐχεῖς πυρετόν!... Παραληρέεις!... Καὶ ἐγὼ δὲν ἠξέουρα κἄν τι εἶσιν εὐτυχία! Τίς ὁμιλεῖ πλέον περὶ τοῦ πρωτοτύπου, ὅταν τὸ ἄγαλμα ἐτελειώσῃ;

— Καὶ τὸ πρωτότυπον καὶ τὸ ἄγαλμα ἔβραυσθησαν, κατεστράφησαν καὶ τὰ δύο! ἐτραύλισεν ἡ Λεῖα.

— Καὶ μὴν! ἐπανέλαβεν ἡ Μαρίνα, καὶ ἐδάκρυσε πάλιν.

— Πῆγαινε! εἶπεν ἡ Λεῖα, πῆγαινε! θέλω νὰ κοιμηθῶ.

Καὶ προσεπάθησε νὰ στραφῇ πρὸς τὸν τοῖχον· ἀλλ' ἡ ἀδυναμία της ἦτο μεγίστη, καὶ νέος παροξυσμὸς βηχῆς ἠνάγκαζε τὴν μητέρα της νὰ προσδράμῃ.

Εἰς τὴν θέαν της ἡ Μαρίνα ἔφυγεν ὡς πτηνὸν πρὸς καταγίδος.

Μετὰ τινος ἑβδομάδας ὀλοκλήρως ἡ πόλις ὠμίλει περὶ τοῦ προσεχοῦς γάμου τοῦ Ἀρνόλδου μετὰ τῆς Μαρίνας. Πάντες ἐξεπάγησαν, ἀλλὰ γενικὴ ἐξεδηλώθη δυσαρέσκεια.

— Χωρὶς νὰ περιμένῃ νὰ ταφῇ ἡ πρώτη μνηστὴ του! Εἶναι κακοθῆται! ἔλεγεν ὁ κόσμος.

Ἐσπέραν τινὰ, ἐνῶ ἡ Μαρίνα ἐξήρχετο ἐκ τοῦ ἐργαστηρίου τοῦ γλύπτου, νέες τις, ὄγκρος ὡς νεκρὸς, οὐτινος ἡ κόμη

ἐπιπτεν ἀτάκτως ἐπὶ τῶν ἀπιστογυμνάντων κροτάφων του καὶ ὁ ὀφθαλμὸς ἐκαίνε ἐκ πυρετοῦ, τὴν ἐπλησίασεν.

— Μαρίνα, τῇ εἶπε, ἐάν αὐτὸ τὸ ὅποιον λέγουσιν εἶνε ἀληθές, σὲ βεβαίω ὅτι θὰ παραφρονήσω. Ὡς διαρραγῇ καὶ τι ἐντός μου, ἂν μοὶ εἶσαι ἀπιστός.

— Ἔσο λοιπὸν λογικός, Οὐδέρτε! Δὲν δύναμαι νὰ νυμφευθῶμεν. Εἴμεθα καὶ οἱ δύο πολὺ πτωχοὶ... καὶ σοὶ τὸ λένω, θέλω νὰ ὑπανδρευθῶ μὲ ὅποιον μὲ ἀρέσκει ἀκόμη καὶ ἂν σὺ δὲν θέλῃς. Καὶ ἂν κάμης σκάνδαλα, θὰ εἰπῶ εἰς ὅλους ὅτι εἶσαι τρελλός... Καὶ σὲ βεβαίω, ὅτι θὰ μὲ πιστεύουσιν.

Εἶναι παράδοξον πῶς ἐν ἀκαρεῖ ὀλοκλήρως ἡ πόλις ἔμαθεν, ὅτι ὁ Ἀρνόλδος ἀνεκάλυφεν ἀπιστίαν τινὰ τῆς Λεῖας καὶ τὴν ἐγκατέλειψε μετὰ τινος ἐκρηκτίνου θυμοῦ, καὶ ὅτι ἡ Λεῖα δὲν ἦτο τὸσον ἀγία, ὅσον ἐφαινετο.

Οὐδεὶς ἐγνώριζε τίς πρᾶτος ἐδιηγῆθη τὸ συμβάν, ἀλλ' ἦτο πλέον βεβαίον. Ἐν τούτοις ἐξηκολούθουν αἰσθανόμενοι ἐνδοαφῆρον τι διὰ τὴν Λεῖαν. Ὁ κόσμος διηγείτο ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ της εἶχον ἀσυνήθη στιλπνότητα, ὅτι τὰ μῆλα τῶν παρειῶν της ἦσαν λίαν ἐρυθρὰ, καὶ ὅτι τὸ ὕψηλόν καὶ εὐκαμπτον σῶμα της καὶ οἱ τὸσον λεπτομερεῖς ὠμοίτης, ἐμαρτύρουν τὴν φθίσιν. Οἱ ἀγαπῶντες τὰ σκάνδαλα ἐπενόησαν πολλὰ τοιαῦτα, καὶ ἔκλεισαν τὰ στόματα τῶν ἐτι δισταζόντων.

Ἡ Λεῖα κατεβάλλετο ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν. Ἡ θέα τοῦ μεγαλοπρεποῦς ἐκείνου ἄνθους, ὅπερ ἔκλινε ἐπὶ τοῦ στελέχους του καὶ ἐμαραινέτο χωρὶς κἄν νὰ ἐκφέρῃ παράπνον, ἦτο λίαν συγκινητικὴ δι' ἐκείνους ὅστινες ἠδύνατο νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὸν θάλαμον τῆς παρθένου. Οἱ πλείστοι ἐξήρχοντο κλαίοντες.

Ἦτο ἡ παραμονὴ τῶν γάμων τοῦ Ἀρνόλδου. Οὗτος εἶχεν ἤδη ἐνδοθῆ ὅπως πορευθῇ πρὸς τὴν μνηστὴν του, παρ' ἣ ἐμελλε νὰ γίνῃ λαμπρὰ καλλιτεχνικὴ ἔσπερις, ὅτε τῷ ἀνηγγεῖλαν τὴν ἔλευσιν τῆς μητρός τῆς Λεῖας· πρὶν δὲ προσθάσῃ νὰ διατάξῃ νὰ τῇ εἰπῶσιν ὅτι δὲν ἦτο ἐν τῇ οἰκίᾳ, αὐτὴ εὐρίσκετο ἤδη ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ τὸν παρεκάλεε, κατακλυζομένη ὑπὸ δακρύων, νὰ ἔλθῃ μίαν στιγμὴν πρὸς τὴν θυγατρὶ τῆς.

— Δὲν θὰ ζήσῃ εἰμὴ ὀλίγας ἀκόμη ἡμέρας... Δὲν εἶνε νὰ σὰς εἰπῇ πρὸς μίαν μόνον λέξιν. Μοὶ στοιχίζει πολὺ ὅτι ἔκαμα τὸ διάδημα τοῦτο... ἀλλ' ἡ ἐτοιμοθάνατος κόρη μου μὲ ἐστέλει... Δὲν θέλει νὰ σὰς ὀμιλήσῃ διὰ ἑαυτὸν τῆς... λέγει ὅτι πρόκειται περὶ τῆς εὐτυχίας σας... Ἐχεῖ νὰ σὰς εἰπῇ τι, τὸ ὅποιον δὲν πρέπει κανεὶς ν' ἀκούσῃ. Ὡς ἀπελιπίσθη δὲ ἂν δὲν ἔλθῃ...

— Δὲν ἠμπορῶ σήμερον... ἄλλην ἡμέραν...

— Ἀλλὰ, σὰς ἐπαναλαμβάνω, ἡ κόρη μου ἀποθνήσκει!

— Ὑπῆρξεν ἐποχὴ, εἶπεν ὁ Ἀρνόλδος, κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ λέξεις αὗται θὰ ἐνεβάλον τὴν ἀπελιπίσιν ἐν τῇ καρδίᾳ μου. Ἀλλὰ τώρα τίποτε πλέον δὲν αἰσθάνομαι. Ὅχι, δὲν δύναμαι πλέον νὰ ἔλθω εἰς τὸν οἶκόν σας. Χαῖρετε!

Καὶ, χαιρετίσας, ἐξῆλθε.

Ἡ πτωχὴ γυνὴ ἐπέστρεψε πρὸς τὸ προσκεφάλαιον τῆς Λεῖας, ἀπελπίς καὶ ἀπαρηγόρητος, καὶ ἀπήντησε διὰ ἀναπέσεως τῆς κεφαλῆς εἰς τὸ ἐρωτηματικὸν αὐτῆς βλέμμα.

Οὐδέτερά ἐξ αὐτῶν προσέφερε λέξιν τινὰ.

ρατηρήτων περιπτώσεων είνε καί ἡ ἐπομένη, ὅτι ὁ τριγμός ὑπερβαλλόντως αὐξάνει, ὁσάκις ἡ γυνή ἀκούη ἐντεχνόν τινα μουσικήν ἁρμονίαν, προξενούσαν αὐτῇ μέγαν καί γενικόν ἐρεθισμόν. Οἱ τριγμοὶ οὗτοι ἐκδηλοῦνται προσέτι καθ' ὅλον τὸ σῶμα, καί ἄνευ τῆς προσεγγίσεως ἐτέρου τινός σώματος, περιοριζόμενοι κυρίως εἰς τὰς κνήμας, ὅπου τότε οὐχὶ εὐάρεστους νυγμούς ἢ δυστηνὸς αἰσθάνεται.

Διὰ τῶν ξηρῶν καιρῶν βοηθοῦνται τὰ φαινόμενα ταῦτα, ἅτινα ἰδίως κατὰ τὰς παγετώδεις ἡμέρας παρατηροῦνται, ἐν ᾧ ἀπεναντίας κατὰ τὰς ὑγρὰς καί ὀμίχλώδεις, ἀντίθετα τούτων ἀποτελέσματα παράγονται· προσέτι αἱ μεταβολαὶ αὗται τῆς τοῦ ἤλεκτρισμοῦ ἐντάσεως, ἥτις ὡς γνωστόν μηδενίζεται ἐν καιρῷ βροχῆς καί ὑπὸ τοῦ νοτίου ἀνέμου, ἀπὸ πολλῶν ἡμερῶν προηγούμεναι μεταβολῆς τινος τοῦ καιροῦ. Ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς αὐξήσεως τῆς ἐντάσεως ἐπέρχεται, φανερώς παρατηρούμενη, αὐξήσις τῆς σωματικῆς δυνάμεως, ταύτην ἐπὶ τέλους ἐλαττωθεῖσαν, διαδέχεται ἐπὶ τινα χρόνον κόπωσις, καί μεγάλη τοῦ σώματος ἐξασθένησις.

Ὁ Feré ἠδυνήθη ἐπὶ τῆς γυναικὸς διὰ καταλλήλου ἠλεκτρομέτρου νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι ὁ ἐκ τῆς τριβῆς ὑπερβαλλόντως ἀναπτυσσόμενος ἤλεκτρισμός, ἦτο ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν πάντοτε θετικὸς.

Ἄξιον ἔτι σημειώσεως εἶνε, ὅτι καί ὁ υἱὸς τῆς γυναικὸς ταύτης, μόλις νῦν ἐνδεκαετῆς, προσεβλήθη πρὸ τριῶν ἐτῶν ἐξ ὑστερικῶν φαινομένων, λίαν φανερῶν, συγχρόνως δὲ παρουσιάζει ἕκτοτε καί οὗτος φαινόμενα φωτοβόλου τριγμοῦ, ἐν τῇ αὐτῇ τούτέστιν ἡλικίᾳ ὅτε καί τῇ μητρὶ παρατηρήθησαν ταῦτα.

Δι' εἰδικοῦ ὑγρομέτρου ὁ Feré ἐβεβαιώθη ὅτι τὸ δέριμα τῆς τε μητρὸς καί τοῦ υἱοῦ ἔχει ἀσυνήθη τινα ξηρασίαν, ἥτις ἰδίως παρὰ τῇ μητρὶ εὐχερέστερον διακρίνεται· ἀμφοτέρων ὅμως ἡ ξηρασία αὕτη τοῦ δέρματος, ἐπικρατεῖ ἐν τῇ ἀριστερᾷ τοῦ σώματος πλευρᾷ. Διὰ πολλῶν τέλους ἐπὶ τοῦ ἠλεκτρομέτρου παρατηρήσεων ἐπέισθη ὅτι, ὁ ἐπὶ τῆς μητρὸς ἰδίως, ἐν ἐπαφῇ ταύτης μετὰ τοῦ ἠλεκτρομέτρου εὐρισκομένης, ἀναπτυσσόμενος ἤλεκτρισμός, ὑπῆρξε μέγας, ὁσάκις δὲ διὰ τῆς τριβῆς οὗτος ἀνεπτύσσετο, καί ἀπεμονούτο ἡ γυνὴ ἐπὶ θρονίσκου ἐξ ὑελίνων στηριγμάτων, καθίστατο τότε ἔτι μεγαλειότερος μετὰ τῆς μεγίστης ὅμως ἐντάσεως ὁ ἤλεκτρισμός ἀνεπτύσσετο, τοῦ δείκτου ὑπερβαίνοντος ἐνίοτε τὰ ὅρια τῆς κλίμακος, ὅταν ἡ γυνὴ ὑπεβάλλετο εἰς περιφερικοὺς δι' ἠλεκτρικῶν ἐκκενώσεων ἐρεθισμούς, καί ἠτένιζε κυανὴν ὑελόν, ἰδίως δὲ ὁσάκις προσήγγιζεν αὐτῇ φιαλίδιον αἰθέρος.

Ἐκ τούτων ὁ Feré συμπεραίνει ὅτι ἐὰν τὰ ἀνωτέρω φαινόμενα στηρίζωνται εἰς ξηρασίαν τινὰ τοῦ δέρματος

ἀνθισταμένην εἰς τὴν διαρκῆ τοῦ ἤλεκτρισμοῦ, κατὰ τὸ μέτρον τῆς παραγωγῆς του, ἀπόλειαν· αὐτὸ τοῦτο λέγει ἀποδεικνύει τὸ δυνατόν τῆς διὰ τοῦ ζωικοῦ ὄργανισμοῦ παραγωγῆς τοῦ ἤλεκτρισμοῦ. Ἡ ὑπόθεσις αὕτη κρατῦνεται τῶ ὄντι καί βεβαιούται ἐν τῇ παρούσῃ περιπτώσει τῆς παραγωγῆς τοῦ ἤλεκτρισμοῦ διὰ τῶν προλεχθεῖσων ἠθικῶν συγκινήσεων, καί τῶν περιφερικῶν διὰ τοῦ ἐκκενωτοῦ ἐρεθισμῶν. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν ξηρασίαν τοῦ δέρματος αὕτη, οὐδὲν ἄλλο θὰ εἶνε, ἢ ἀποτέλεσμα νευρικῆς τινος παθολογικῆς καταστάσεως.

Ὅπως δὲ ἦτο ὅμως, πολὺ ἐνδέεφερε τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον ἡ βεβαίωσις τῆς ἐπιρροῆς τῶν ἠλεκτρικῶν τούτων φαινομένων, ἅτινα μόνον παρὰ τισὶ τῶν ὄντων ἐνίοτε ἐν ὑπερβολικῇ ἐντάσει βλέπομεν ἀναπτυσσόμενα, ἐν τῇ συνήθει δὲ τῶν τοιούτων καταστάσει, τὰ παρατηρηθέντα φαινόμενα ἀσθενῶς φαίνονται παραγόμενα.

Ὁ Feré ἐπιλέγων, συμπεραίνει ὅτι ἡ βεβαίωσις αὕτη θὰ χρησιμεύσῃ ὡς μέσον τῆς ἐπιστημονικῆς ἐξηγήσεως τῶν φαινομένων, τῆς πολώσεως, ὡς καί τοῦ εἶδους τῆς φυσικῆς συμπαθείας, ἥτις διὰ τῆς φυσιολογικῆς παρατηρεῖται ὑπάρχουσα μεταξύ ὀργάνων τινῶν καί τινων σωμάτων (sensibilité elective), ἔτι δὲ καί τῶν ἐξ ἀποστάσεως μεταξύ τῶν σωμάτων ἐνεργειῶν. Ἡ παρατήρησις ὅθεν τοῦ Feré ἀκριθέστατα ἐκτελεσθεῖσα τῇ βοηθείᾳ ἐργαλείων ἐξαφανιζόντων πᾶσαν περὶ πλάνης τινος ἰδέαν, δύναται ἀπὸ τοῦ νῦν νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἀλήθειαν τῶν τοῦ αὐτοῦ εἶδους προγενεστέρων παρατηρήσεων, ἀνοίξασα μάλιστα εὐρύτατον στάδιον σπουδαίων ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν.

Σ. ΚΟΡΚ... ΗΣ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΦΥΛΑΚΙΟΝ

Ὁ μικρὸς μου ἀνεψιὸς ἐπήγγαινε κατὰ πρώτην φοράν εἰς τὸ σχολεῖον. Τῶ εἶχον δώσει ὡραῖον βιβλιοφυλάκιον, διὰ τὸ ὅποιον ἐκόμπαζε δεξιᾷ καί ἀριστερᾷ. Δὲν ἐγνώριζεν ἀκόμη ὅτι τὸ βιβλιοφυλάκιον ἦτο τὸ πρῶτον βῆμα ἐν τῇ ζωῇ του. Ἄλλα δὲν ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ εἰμὴ τὸ ἀδάκιον καί ἡ ἀριθμητικὴ καὶ δὲν τὸν ἐδάρυνε.

Παρουσιάζεται λοιπὸν ὁ μικρὸς μου καί ἐνώπιόν μου μετὰ τὰς χεῖρας εἰς τὰ βιβλία τῆς ἀναξυρίδος του, μετὰ παρατηρεῖ κακῶς καί με ἐρωτᾷ.

«Θεῖε, διατί δὲν ἔχεις καί σὺ βιβλιοφυλάκιον;»

Καί γὰρ ἐκοβάλησα τὸ βιβλιοφυλάκιόν μου καί ἀκόμη τὸ κοβαλῶ, καί πάντες δὲ φέρομεν τοιοῦτον, πάντες εἴμεθα παιδία τοῦ σχολεῖου, τρέγοντα ἐν τῷ ἀρώμῳ τῆς ζωῆς, ὅστις τελειώνει εἰς τὴν θύραν τοῦ νεκροταφείου. Μερικοὶ ἔχουσι βαρέα βιβλιοφυλάκια, ἄλλοι ἑλαφρά, τινὲς πηδῶσιν εὐθυμοὶ καί γελῶντες, ἄλλοι ἔρπουσι σιωπηλοὶ καί μετὰ τὴν κεφαλὴν κἄτω πρὸς τὴν οἰκίαν, διότι ἐπανεληφθήσαν ἐν τῷ σχολεῖῳ ἡ ἔλαβον κακὸν βαθμόν. Καί ἐπὶ τέλους ἔρχονται αἱ μεγάλαι παύσεις, ὅτε πετώμεν τὸ βιβλιοφυλάκιον εἰς τὴν γωνίαν καί ἀρπάζομεν τὴν βακτηρίαν τοῦ ταξιδιωτοῦ καί πηγαίνομεν εἰς ταξείδια. Ναι, ἀλλὰ ποῦ;

(Ἐκ τῶν Νέων Μύθων τοῦ Schloesser)